

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Jan Mětola

**Vliv národnostních menšin na podobu
stranických systémů Estonské republiky a
Republiky Slovinsko**

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Jan TMötola**

Vedoucí práce: **PhDr. Karel Höfer**

Datum obhajoby: 2015

Bibliografický záznam

OTOLA, Jan. *Vliv národnostních menšin na podobu stranických systémů Estonské republiky a Republiky Slovinsko*. Praha, 2015. 97 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Katedra politologie. Vedoucí diplomové práce PhDr. Karel Höfer.

Abstrakt

Cílem bakalářské práce *„Vliv národnostních menšin na podobu stranických systémů Estonské republiky a Republiky Slovinsko“* je porovnat vliv národnostních menšin na stranické systémy v případech v Estonské republice a Republice Slovinsko. Silná ruská menšina a další národnostní menšiny zemí bývalého Svazu sovětských socialistických republik se nacházejí v Estonsku, kde tvoří podstatnou část obyvatelstva. Stejně jako zbylí občané mají svá politická práva, prostřednictvím kterých působí na podobu politické reprezentace a následně na celý stranický, respektive politický systém. Vedle toho slovinské národnostní složení, je ještě pestřejší. Slovinsko je domovem nejenom národnostním menšinám ze zemí bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie, ale také dalších okolních zemí. Součástí práce je personální analýza parlamentů obou zkoumaných států z hlediska příslušnosti k národnostním menšinám.

Abstract

The aim of the bachelor thesis *„Influence of the National Minorities on the Party Systems of the Republic of Estonia and the Republic of Slovenia“* is to compare the influence of national minorities on the party systems of Estonia and Slovenia. Numerous Russian minority and other minorities from former Soviet Union live in Estonia, where they form large part of population. Like other citizens they have civil rights, through which they shape the party system, political system respectively. In Slovenia live many citizens from former Yugoslavia and other surrounding countries. Thesis includes personal analysis of parliaments of both countries aimed at minority participation.

Klí ová slova

Estonsko; Slovinsko; stranický systém; národnostní menšiny; volby; politické strany; zastoupení

Keywords

Estonia; Slovenia; party system; national minorities; elections; political parties; representation

Rozsah práce: 90 878 znak

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5. 2015

Jan Mátola

Pod kování

Pod kování patří všem, kteří mi podporovali při psaní tohoto textu, hlavně vedoucímu práce PhDr. Karlu Höferovi za cenné rady a trpělivost.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Vymezení tématu

Tato práce se bude zabývat vlivem národnostních menšin na podobu stranických systémů Estonské republiky a Republiky Slovinsko. Bude zkoumat období od roku 1991 do současnosti, tedy období od samostatnosti obou států. Zkoumány a porovnávány budou stranické systémy obou zemí, jejich současná podoba a vývoj v průběhu daného období.

Dále bude kladen na vliv národnostních menšin, na jejich podíl při tvorbě a vývoji stranických systémů a na jejich zastoupení v parlamentu a možnosti prosazování jejich zájmů. Teoretické vymezení a klasifikace stranických systémů bude podle uznávaných typologií (Blondel, Duverger, Sartori).

Specifický historický vývoj Estonska a Slovinska měl výrazný vliv na formování současných stranických systémů. Vláda jedné strany a izolace ve východním bloku (ne tak výrazná ve Slovinsku respektive Jugoslávii) jsou jedním z rysů politických systémů. Po osamostatnění obou států se tak vytváří úplně nový odlišný politický systém. Vznikají nové strany, rehabilitují se strany tradiční a vzniká tak nový stranický systém, který prochází vývojem spolu s nově vznikající demokracií. A zároveň se rychle vyvíjí občanská společnost, které si nese jako pozůstatek minulosti početné a silné národnostní menšiny.

Výběr případů

Estonská republika a Republika Slovinsko jsou dva velmi specifické státy z pohledu historického vývoje. Oba byly v nedávné minulosti součástí státního celku s nesouhlasným stranickým systémem. Oba měla federálním jednotkám v rámci nálefkou specifické postavení v rámci celku, jejichž byly součástí, v Sovětském svazu, respektive Jugoslávii. Zároveň tedy oba státy spojuje komunistická minulost.

Poloha byla jedním z faktorů, pro které se stalo jak Slovinsko, tak Estonsko nejbohatším a nejrozvinutějším jednotkou federace. Jednou z hlavních příčin rozvoje odlišného od zbylých částí federace byla vyšší hospodářská úroveň, která byla mimo jiné způsobena sousedstvím s ekonomicky vyspělejším Západem. Slovinsko těžilo ze sousedství s Itálií a Rakouskem a Estonsku pomohla námořní hranice s Finskem [Adam et al., 2009, 66].

Dalším faktorem, který vede ke srovnávání těchto států je, že oba tyto státy dosáhly nezávislosti v blízké minulosti. Jejich následný hospodářský a ekonomický vývoj se odlišuje od zbylých postkomunistických zemí. V naprosté většině svých hospodářských a ekonomických restructurizují zbylé nástupnické státy aadí se mezi nejprogressivnější státy Evropy. [Bennich-Björkman, Liki -Brbori , 2012, 48]. A to nejenom z hlediska ekonomického, ale také po stránce demokratické. A ufl hovoříme o účinnosti správy, poměrně nízké míře korupce nebo o rozvoji občanské společnosti, tak se obě zeměadí po bok n kterých starších člen Evropské unie[Adam et al., 2005].

Zároveň vstoupily do Severoatlantické aliance, ale také do jífl zmíněné Evropské unie. Dalším výrazným společným rysem je podobnost z hlediska politické geografie. Oba státy mají srovnatelně velké a málo členité území s přístupem k moři. Podobná distribuce a počet obyvatel iní tyto státy vhodnými ke srovnání.

Cíle výzkumného projektu

Hlavním cílem této bakalářské práce je zjistit jestli a případně jaký vztah existuje mezi národnostními menšinami, podobou stranického systému nebo nedemokratickou minulostí ve Slovinsku a Estonsku. Cílem je zjistit, jakým způsobem jsou národnostní menšiny reprezentovány v politickém, respektive stranickém systému.

Výzkumné otázky zní následovně : Jakým způsobem národnostní menšiny ovlivňují stranický systém? Jak jsou hájeny práva konkrétních národnostních menšin? A jsou hájeny přímo i nepřímo skrze národnostně definované politické strany? Vstupují zástupci národnostních menšin aktivně do politiky s vizí hájit národnostní menšinu, jífl jsou součástí? Důležitým cílem této práce je odpovědět na tyto otázky.

Metodologie

V práci bude použito komparativní analýzy procesů a institucí se zaměřením na stranické systémy Estonska a Slovinska a vliv národnostních menšin na ně za období od roku 1991 do současnosti. Vyufflita bude diachronní, vertikální komparace, tedy se bude jednat o idiografickou metodu. [Šichová in Cabada, Kubát, 2002, 57-101]

Zdroj dat

Hlavním zdrojem dat budou výsledky parlamentních voleb za zkoumané období, tedy od roku 1991 do současnosti. Tyto data jsou dostupná od Statistického úřadu Republiky Slovinsko a Estonské národní volební komise.

Zdrojem informací o tamějších politických stranách a systémech bude níže uvedená literatura a v případě dostupnosti také volební programy a personální složení stran. Zdroje o aktivitách v rámci parlamentu (zákonodárná iniciativa, i jakákoliv jiná aktivita ovlivňující převážně národnostní menšiny) bude pouze doplňující.

Zdrojem pro teoretickou část bude níže uvedená literatura.

Seznam literatury

Slovinsko

CABADA, Ladislav. Politický systém Slovinska. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005, 271 s. ISBN 80-86429-37-7.

CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. Komparace politických systém . Vyd. 2., p eprac. Praha: Oeconomica, 2004, 330 s. ISBN 8024508060.

STAR EVI , Veselin a Václav fiÁ EK. D jiny Jugoslávie. Praha: Svoboda, 1970.

Estonsko

DAN ÁK, B etislav, Ivo POSPÍŤNL a Adam RAKOVSKÝ. Pobaltí v transformaci: politický vývoj Estonska, Litvy a Loty-ska. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999, 246 s. ISBN 80-210-2248-5.

ÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do sou asné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systém] [online]. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 207 s. ISBN 978-80-7367-348-2.

POSPÍŤNL, Ivo. Utvá ení politického systému v Estonsku: p íklad nap tí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice. Banská Bystrica: iflmár-Partner, c2005, 73 s. ISBN 80-89183-17-4.

Ťvec, L. 2004: Estonsko, in: Kubát, M. (eds., 2004). Politické a ústavní systémy zemí st edovýchodní Evropy. Praha, Eurolex Bohemia, pp. 120-135

ŤVEC, Lubo-, Vladimír MACURA a Pavel ŤTOL. D jiny pobaltských zemí. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 423 s. D jiny stát (Nakladatelství Lidové noviny). ISBN 80-710-6154-9.

Obojí

Ústavy stát Evropské unie. P eklad Vladimír Kloko ka. Praha: Linde, 2005, 335 s. ISBN 8072015567.

ADAM, Frane. The challenges of sustained development: the role of socio-cultural factors in East-Central Europe. Budapest: CEU press, 2005, 235 s. ISBN 96-373-2600-6.

Teorie

ÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie: [srovnávací analýza demokratických politických systémů]. Vyd. 3. Praha: Portál, 2012, 207 s. ISBN 978-80-262-0218-9.

ÍCHOVÁ, Blanka. Pohled moderních politologických teorií: [empiricko-analytický přístup v soudobé politické vědě] [online]. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, 303 s. ISBN 80-7367-177-8.

ÍCHOVÁ, Blanka in CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. Úvod do studia politické vědy. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 57-101. Politologie. ISBN 8086432416.

Medo, J. 2007. Volební systémy postkomunistických zemí. Brno, CDK

Stranické systémy

VÍTHLOUPEK, Petr Kaniok (eds a Petra Jarošová ... [et al]). Evropské politické strany po východním rozšíření Evropské unie. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 8021043857.

HOLZER, Jan. Komunistické strany v postsovětských stranicko-politických soustavách. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2000, 152 s. ISBN 80-210-2353-8.

SARTORI, Giovanni. Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu. 1. vyd. Předklad Jiří Kohoutek, Petr Tomáš. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 466 s. Klasikové společnosti v dějích. ISBN 8073250624.

STRMISKA, Maxmilián. Postkomunistické stranické soustavy a politická pluralita. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Brno, Mezinárodní politologický ústav, 1999, 130 p. Ediční řada Studie (Brno, Czech Republic), sv. 9. ISBN 8021022183.

DUVERGER, Maurice. Party politics and pressure groups: a comparative introduction. London: Nelson, 1972, vii, 168 p. ISBN 0177120975.

Menšiny

PARENTI, Michael. Democracy for the few. New York: St. Martin's Press, c1974, 307 s.

SARTORI, Giovanni. Pluralismus, multikulturalismus a populistové: esej o multietnické společnosti. 2. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán, 2011, 146 s. ISBN 978-80-7363-380-6.

VATKŮ, Tomáš. Postavení ruskojazyčných menšin v Pobaltí se zvláštěním z etelem na situaci v Litevské republice. Praha, 2006. 90, [10], 7 s. Vedoucí práce Boživoj Hnízdo.

BAR^TA, Pavel. Politická teorie multikulturalismu. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 347 s. ISBN 80-7325-020-9.

^TATAVA, Leo-. Národnostní menšiny v Evropě : encyklopedická příručka. 1. vyd. Praha: Ivo Diez, 1994, 385 s. ISBN 80-7116-375-9.

Periodické zdroje

BENNICH-BJÖRKMAN, Li a Branka LIKI -BRBORI . Successful But Different: Deliberative Identity and the Consensus-Driven Transition to Capitalism in Estonia and Slovenia. *Journal of Baltic Studies*. 2012, ro . 43, . 1, s. 47-73. DOI: 10.1080/01629778.2011.639148.

ZUBEK, RADOSLAW a KATARI A STARO OVÁ. ORGANIZING FOR EU IMPLEMENTATION: THE EUROPEANIZATION OF GOVERNMENT MINISTRIES IN ESTONIA, POLAND, AND SLOVENIA. *Public Administration*. 2012, ro . 90, . 4, s. 937-956. DOI: 10.1111/j.1467-9299.2012.02074.x.

REINSALU, Kristina a Ale-DOBNIKAR. EDemocracy in Policies and Practices in a Transition Society: Country Cases From Slovenia and Estonia. *Proceedings of the European Conference on e-Government*. 2012, s. 608-617.

FELDMANN, M. Emerging Varieties of Capitalism in Transition Countries: Industrial Relations and Wage Bargaining in Estonia and Slovenia. *Comparative Political Studies* [online]. 2006-09-01, vol. 39, issue 7, s. 829-854 [cit. 2014-05-31]. DOI: 10.1177/0010414006288261.

Dostupné

z: <http://cps.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/0010414006288261>

ADAM, Frane, Primož KRISTAN a Matevž TOMIČ . Varieties of capitalism in Eastern Europe (with special emphasis on Estonia and Slovenia). *Communist and Post-Communist Studies* [online]. 2009, vol. 42, issue 1, s. 65-81 [cit. 2014-06-02]. DOI: 10.1016/j.postcomstud.2009.02.005.

Dostupné

z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0967067X09000087>

Osnova

- Úvod
- 1) Metodologie
- 2) Teorie
 - a) Stranické systémy
 - b) Zastoupení menšin v politice
- 3) Historický a politický vývoj
 - a) Estonská republika
 - b) Republika Slovinsko
- 4) Národnostní menšiny
- 5) Stranické systémy
- 6) Vliv národnostních menšin na podobu stranického systému
- Závěr

Obsah

Úvod.....	2
1. Metodologická východiska	4
2. Teoretická východiska.....	5
3. Historický a politický vývoj ve zkoumaných státech	8
3.1. Estonsko	8
3.1.1. Postavení v rámci SSSR.....	8
3.1.2. P echod k demokracii	9
3.1.3. Vývoj politického systému.....	11
3.2. Slovinsko.....	14
3.2.1. Postavení v rámci Jugoslávie	14
3.2.2. P echod k demokracii	16
3.2.3. Vývoj politického systému.....	18
4. Národnostní men-iny ve zkoumaných státech.....	21
4.1. Estonská republika.....	21
4.1.1. Ruská men-ina.....	22
4.1.2. Ostatní národnostní men-iny	25
4.2. Republika Slovinsko	26
4.2.1. Autochtonní men-iny	27
4.2.2. Men-iny z bývalé Jugoslávie.....	29
5. Stranické systémy zkoumaných zemí	30
5.1. Estonsko	31
5.1.1. Vývoj stranického systému	31
5.1.2. Volební výsledky a volební geografie	33
5.1.3. Politické strany zastupující národnostní men-iny / národnostních men-in	37
5.1.4. Personální analýza Riigikogu po volbách v roce 2011	37
5.2. Slovinsko.....	39
5.2.1. Vývoj stranického systému	39
5.2.2. Volební výsledky a volební geografie	41
5.2.3. Politické strany zastupující národnostní men-iny / národnostních men-in	44
5.2.4. Personální analýza Národního shromáždění po volbách v roce 2014	45
6. Vliv národnostních men-in na podobu stranického systému.....	45
Záv r	49
Summary	50
7. Použitá literatura.....	51
8. Seznam použitých zkratk	53
9. Seznam p íloh	55
10. P ílohy	56

Úvod

V minulých letech prošly země východní a střední Evropy výraznou proměnou. Přechod k demokracii otevřel dveře možnostem a svobodě pro miliony celým bývalým východním socialistickým blokem. Společně s novými získanými svobodami a právy přichází i problémy demokratického rozhodování. Formování stranických systémů nových demokracií zemí střední a východní Evropy je fenoménem, který ovlivnil a ovlivňuje celé miliony obyvatel. Faktory, které ovlivňovaly a ovlivňují podobu stranických systémů, je nepřeberné množství. Tato práce se zaměřuje na jeden z nich.

Složení obyvatelstva jednotlivých nově vzniklých států se různí. Kvůli historickému vývoji se obyvatelstva samostatných států skládají hned z několika národností. A právě národnostní složení je jedním ze zmíněných faktorů, které ovlivňují stranické systémy.

Cílem této práce je porovnat vliv národnostních menšin na stranické systémy v případech v Estonské republice a Republice Slovinsko. Silná ruská menšina a další národnostní menšiny zemí bývalého Svazu sovětských socialistických republik se nacházejí v Estonsku, kde tvoří podstatnou část obyvatelstva. Stejně jako zbylí občané mají svá politická práva, prostřednictvím kterých působí na podobu politické reprezentace a následně na celý stranický, respektive politický systém. Naproti tomu ve slovinské národnostní složení, je ještě pestřejší. Slovinsko je domovem nejenom národnostním menšinám ze zemí bývalé Socialistické federativní republiky Jugoslávie, ale také dalších okolních zemí.

Výběr případů je hned z několika důvodů. Hlavním důvodem je podobnost států a to nejenom co se týče podobnosti geografické, ale také historického a současného vývoje. Obě země nedávno prošly přechodem k demokracii a společně se začaly mezi státy Evropské unie (EU) a Severoatlantické aliance (NATO). V době, kdy byly součástí vícenárodnostního celku, který formoval jejich současné národnostní složení, měly oba dva státy specifické postavení. Byly ekonomicky rozvinutější, než zbylé regiony a to z jednoduchého důvodu. V Estonsku to byla možnost obchodu se Západem přes námořní hranici s Finskem a ve Slovinsku sousedství s Rakouskem a Itálií.¹

¹ ADAM, Frane, Primofl, Matevfl TOMIČ a Magnus FELDMANN. 2009. Varieties of capitalism in Eastern Europe (with special emphasis on Estonia and Slovenia): Lessons from Post-Socialist Transition in Estonia and

Zároveň se adí mezi nejprogressivnější státy Evropy. Svým ekonomickým a hospodářským růstem pokračují zbylé nástupnické státy.² Důležitým rysem je také jejich národnostní složení, které umožní uje zkoumat daný vliv menšin na podobu stranického systému.

Hlavním cílem této práce je zjistit jestli existuje a v případě jakou povahu má vztah mezi národnostními menšinami a podobou stranického systému. Dalším cílem je zjistit jakým způsobem se národnostní menšiny podílí na moci a jak jsou reprezentovány.

Výzkumné otázky zní následovně: Jakým způsobem národnostní menšiny ovlivňují stranický systém? Jak jsou hájeny práva konkrétních národnostních menšin? A jsou hájeny přímo i nepřímo skrze národnostně definované politické strany? Vstupují zástupci národnostních menšin aktivně do politiky s vizí hájit národnostní menšinu, jindy jsou součástí? Důležitým cílem této práce je odpovědět na tyto otázky.

Slovenia. *Communist and Post-Communist Studies*. **42**(1): 328-350. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199206483.003.0012.

² BENNICH-BJÖRKMAN, Li a Branka LIKI -BRBORI . 2012. Successful But Different: Deliberative Identity and the Consensus-Driven Transition to Capitalism in Estonia and Slovenia. *Journal of Baltic Studies*. **43**(1): 47-73. DOI: 10.1080/01629778.2011.639148. ISSN 0162-9778. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01629778.2011.639148>

1. Metodologická východiska

Zvolenou metodou, která bude využita v této práci je komparativní analýza procesů a institucí. Cílem je analyzovat konkrétní problém za účelem pochopení jeho mechanismů. Podle zvolené metody se bude jednat o metodu idiografickou, tudíž o metodu, která bude popisovat jevy. Důvodem pro nízký počet vybraných případů je cílená celistvost pohledu na danou problematiku. Hlavním cílem je zjistit, jakým způsobem ovlivňují národnostní menšiny podobu stranických systémů daných zemí. Zkoumáno bude období od roku 1991 do současnosti, což znamená období samostatnosti obou dvou států. Podstatnou součástí práce bude rozbor podoby stranických systémů Estonska a Slovinska a také rozbor současné podoby postavení národnostních menšin.

Hlavním zdrojem dat pro analýzu budou státní instituce zkoumaných zemí. V Estonsku se bude jednat hlavně o *Eesti Statistika*, což je estonský statistický úřad a *Vabariigi Valimiskomisjon*, Národní volební komise. Zatímco ve Slovinsku se bude jednat hlavně o *Statistični urad Republike Slovenije* (statistický úřad), *Urad za narodnosti Republike Slovenije* (úřad hájící práva menšin) a *Državna volilna komisija* (Národní volební komise).

2. Teoretická východiska

Stranické systémy, které jsou předmětem této práce, jsou podstatnou součástí každého politického systému. Vznik a následný rozvoj politických stran v 19. století výrazně proměnily jejich podobu. Politické strany nabyly na důležitosti, což mělo výrazný vliv na rozdělení moci. Podoba samotného stranického systému je podle Nováka významným faktorem, který určuje podobu politického systému, nejlépe ústava.³

Jedná se o jeden z nejčastěji zkoumaných předmětů politologie, a proto určit jeho jednu přesnou a vystihující definici je obtížné. Novák stranický systém jednoduše definuje jako *šuspořádaný celek složený z politických stran, avšak tuto definici dále rozvíjí pomocí klasifikace politických systémů podle různých faktorů*⁴. Kubát politický systém, pro zjednodušení definice, dělí na dva elementy. Zatímco elementem statickým jsou právě politické strany, tak jako dynamický element označuje vztahy mezi jednotlivými stranami. A právě to, co Kubát nazývá dynamickým elementem, které politologové považují za samotný základ stranických systémů. Giovanni Sartori uvádí, že stranický systém *je soustavou vzájemných působení, vyplývajících z mezistranické rivality. Znamená to, že se opírá o vzájemné závislosti stran. Každá stran je funkcí (v matematickém smyslu) jiné strany a reaguje na chování ostatních stran. Změna na jedné straně způsobuje změnu jiných stran*.⁵

Stranické systémy rozlišujeme podle několika faktorů. Duverger a Sartori zavedli dělení podle kritéria počtu stran, respektive podle počtu relevantních stran. Dalším faktorem, který lze při klasifikaci stranických systémů posuzovat je svobodná soutěž. Podle přítomnosti svobodné soutěže nebo její absence dělíme stranické systémy na systémy pluripartistické nebo monokratické. Pomocí této klasifikace lze stranické respektive politické systémy dělit na demokratické a nedemokratické systémy. V této práci se budeme zabývat pouze pluralistickými, tedy demokratickými systémy. Avšak nejčastěji klasifikace stranických systémů je pouze podle počtu relevantních stran na monopartismus, bipartismus a multipartismus.

³ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 1997, 275 s. Studijní texty Sociologického nakladatelství, sv. 11. ISBN 8085850222.

⁴ NOVÁK, Miroslav a Lubomír BROKL. *Úvod do studia politiky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011, 783 s. Studijní texty Sociologického nakladatelství, sv. 50. ISBN 9788074190520.

⁵ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. 1. vyd. Příklad Jiří Kohoutek, Petr Tomáš. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 466 s. Klasikové společenství. ISBN 8073250624.

Podle Sartoriho je posuzování stranických systémů podle počtu relevantních stran dleřitým, protože nám ukazuje základní možnosti fungování systému podle jeho rozřitnosti. Posuzováním stranických systémů, podle více kritérií se přesouváme od klasifikací k typologiím. Jean Blondel nejprve ke kritériu počtu stran přidal kritérium velikosti. Rozlišoval stranické systémy na bipartismus, systém dvou a pět stran, multipartismus bez dominantní strany a multipartismus s dominantní stranou.⁶

Bipartismus není systémem pouze dvou stran, nicméně dleřitým faktorem je, že se tyto dvě strany střídají u moci (počet stran ve volbách není dleřitý). Novák zdůrazňuje Duvergerovo rozdělení na technický bipartismus, kdy strany soupeří pouze o druhotné cíle a prostředky, zatímco na základech politického systému se shodují, a na metafyzický bipartismus, kdy je součástí soupeření i samotné jádro politického systému.⁷

Systém dvou a pět stran, nebo také nedokonalý bipartismus či paradoxní systém, je systémem, kde každá strana plní funkci strany pantové. Dvě velké strany nejsou schopny na základě volebních zisků vládnout samostatně, tedy potřebují menší stranu pro zajištění dostatečné podpory. Na pravolevém politickém spektru se každá strana nachází na středu a tedy je potenciálním koaličním partnerem pro obě velké strany, z čehož čerpá svou moc, navzdory své malé velikosti.

Multipartismus bez dominující strany, jinak nazývaný také jako dokonalý multipartismus, se vyznačuje tím, že volební zisky jednotlivých relevantních stran jsou přibližně stejné a vládnutí ze stran není nutným členem sestavovaných koalic, tudíž jejich variant je vícero.⁸

Multipartismus s dominující stranou, nebo také nedokonalý multipartismus, je definován jako systém více stran jak dvou, ve kterém jedna strana výrazně převyšuje ostatní. Podle Blondela by měla mít volební zisk minimálně 40% hlasů, zatímco Novák upřesňuje na 40% mandátů. Klíčovým prvkem odlišující nedokonalý multipartismus je potřeba dominující strany uzavírat koalice s menšími stranami, aby mohla vládnout. Tedy její volební zisk není dostatečný, aby mohla vládnout sama, a zároveň není možné vytvářet koalice bez ní.

⁶ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vedy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 445 s. Politologie. ISBN 8086432416.

⁷ NOVÁK, Miroslav a Lubomír BROKL. *Úvod do studia politiky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 783 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 50. ISBN 9788074190520.

⁸ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vedy*.

Blondel také určil pět základních stavebních kamenů každého stranického systému. Hovoří o počtu stran, jejich poměrné velikosti, ideologických charakteristikách, sociální povaze klientely a její organizaci a vedení.

Klasifikace stranických systémů podle Sartoriho hodnotí podle dvou kritérií – počtu stran a ideologické vzdálenosti. Dělí tak stranické systémy na systém predominantní strany, bipartismus, umírněný multipartismus, extrémní multipartismus a atomizovaný systém. Základní pojmy, které Sartori rozlišuje, jsou bipolarita a multipolarita a také polarizace. Zatímco bipolarita nebo multipolarita určuje počet ideologických pólů, tak polarizace určuje ideologickou vzdálenost mezi jednotlivými subjekty systému a tedy jejich pravděpodobnost shody. Rozdíl mezi umírněným a extrémním multipartismem není jen v počtu stran (v umírněném pět stran), ale také v polarizaci. Umírněný multipartismus (nebo také omezený pluralismus) se vyznačuje malou ideologickou vzdáleností a dost edivými tendencemi. Naproti tomu v extrémním multipartismu (také polarizovaný pluralismus) je ideologická vzdálenost velká, objevují se anti-systémové strany a odstředivé tendence. Zatímco v umírněném multipartismu pět stran, je nízká polarizace systému, převládají dost edivé tendence a objevuje se unilaterální opozice, tak v extrémním multipartismu pět stran, je vysoká polarizace, objevují se hlavně odstředivé tendence politiky a má se objevovat bilaterální opozice.^{9 10}

⁹ CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vedy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 445 s. Politologie. ISBN 8086432416.

¹⁰ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. 1. vyd. Překlad Jiří Kohoutek, Petr Tomáš. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 466 s. Klasikové společenství v dějinách. ISBN 8073250624.

3. Historický a politický vývoj ve zkoumaných státech

3.1. Estonsko

3.1.1. Postavení v rámci SSSR

Estonsko se dostalo do sféry vlivu Svazu sovětských socialistických republik (SSSR) v rámci tajného doplnění k paktu Molotov-Ribbentrop ze dne 23. srpna 1939. Následně byla estonská vláda podrobena silnému nátlaku ze strany Sovětského svazu a dne 28. září 1939, jako první z pobaltských republik, nuceně podepsala Smlouvu o vzájemné pomoci. V důsledku této smlouvy bylo do nově vzniklých sovětských vojenských základů umístěno 25 tisíc sovětských vojáků. Sovětský svaz se prostřednictvím Molotova a dokonce i Stalina zavázal, že nebude zasahovat do vnitřního vývoje.¹¹ Obsazení Estonska jednotkami SSSR, jmenování vlády předem schválené Moskvou a připojení k Sovětskému svazu jsou události, které následovaly. Estonsko se stalo součástí Sovětského svazu dne 6. srpna 1940 jako poslední z pobaltských republik, tři dny po Litvě, jeden den po Lotyšsku.¹² Další součástí vývoje zmíněné mecko-sovětské dohody bylo přesídlení Němců z pobaltských republik do Německa, čímž byl zahájen proces proměny složení obyvatelstva v pobaltských zemích.

V průběhu 2. světové války bylo území Estonska velmi silně zasáfleno boji nejprve před německé ofenzívou a následně při zpětném postupu Rudé armády. Estonský kontingent byl v rámci Rudé armády nejvíce z pobaltských zemí, čítal přibližně 18 tisíc Estonců. Šlo se jednalo o estonskou menšinu žijící v Rusku pod vlivem komunistické doktríny. Diskuze o osudu Pobaltí po skončení války byly součástí jednání vítězných mocností o novém rozdělení Evropy, nicméně obnovení samostatnosti bylo vzhledem k poválečným poměrům v Sovětském svazu nedosaflitelné.¹³

Po osvobození Rudou armádou obnovila svou činnost Estonská komunistická strana a politické dělení v Estonsku opět podléhalo centrálnímu řízení z Moskvy. Následovala násilná kolektivizace zemědělství a vyvlastnění soukromých podniků a firem. Jako jedno z válečně ztracených území prodalo Estonsko výraznou

¹¹ TWEČ, Luboř, Vladimír MACURA a Pavel TŠTOL. *Dějiny pobaltských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 423 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-154-9.

¹² TWEČ, Luboř, Vladimír MACURA a Pavel TŠTOL. *Dějiny pobaltských zemí*.

¹³ TWEČ, Luboř, Vladimír MACURA a Pavel TŠTOL. *Dějiny pobaltských zemí*.

obnovu. Rozvoj byl zaměřen na obnovu zemědělství, ale hlavně na obnovení a rozvojitěžkého průmyslu a těžby surovin. Estonsko pak zaujalo velmi významnou roli v energetické soustavě Sovětského svazu, a to hlavně díky tepelným elektrárnám. Tuto svou pozici kvůli výjimečným surovinovým predispozicím si Estonsko udrželo i v následujících desetiletích.¹⁴ Ale zároveň připojení k Sovětskému svazu znamenalo silnou vlnu emigrace estonského obyvatelstva do severských zemí a příchod Rusů a dalších národnostních menšin do Estonska.¹⁵

Oproti zbylým dvěma pobaltským republikám se však v Estonsku silně rozvíjel také spotřební průmysl, který v polovině sedmdesátých let dokonce převýšil průmysl těžký. Zároveň rozvoj zemědělství a potravinářského průmyslu ve všech pobaltských zemích umožnil vybudování jedinečného postavení v rámci Sovětského svazu. Estonská ekonomika byla v sovětské sféře výjimečná. Jedním z důvodů, který se uvádí jako důvod ekonomické vyspělosti Estonska je námořní hranice a tedy možný kontakt s Finskem a dalšími skandinávskými zeměmi.¹⁶ Zároveň však nesmí být opomínána odlišnost oproti zbylým regionům Sovětského svazu, a z pohledu nerostného bohatství a zemědělské produkce.¹⁷

3.1.2. Přechod k demokracii

Proces přechodu k demokracii v Estonsku lze různými způsoby rozdělit na několik etap. Tranzice podle různých autorů (Luboš Tůvec¹⁸, Ivo Pospíšil¹⁹, Blanka Hrdliková²⁰) probíhala v období od roku 1986 do roku 1991. Ekonomická a ideologická krize Sovětského svazu umožnila v pobaltských zemích posílení politické opozice. Konkrétně v Estonsku se zářez datuje na podzim 1986, kdy proběhly první protesty proti stavbě fosfátových dolů v Maardu. Protesty označované jako šfosfátové

¹⁴ TŮVEC, Luboš, Vladimír MACURA a Pavel TŮTOL. *Dějiny pobaltských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 423 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-154-9.

¹⁵ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

¹⁶ BENNICHT-BJÖRKMANN, Li a Branka LIKI-BRBORI. 2012. Successful But Different: Deliberative Identity and the Consensus-Driven Transition to Capitalism in Estonia and Slovenia. *Journal of Baltic Studies*. 43(1): 47-73. DOI: 10.1080/01629778.2011.639148. ISSN 0162-9778. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01629778.2011.639148>

¹⁷ TŮVEC, Luboš, Vladimír MACURA a Pavel TŮTOL. *Dějiny pobaltských zemí*. Praha

¹⁸ TŮVEC, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

¹⁹ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: IFFMár - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

²⁰ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

jaro²¹ umožnily politickou mobilizaci, která narušila mocenský monopol komunistické strany. Za útek šzpívající revoluce se pojí s n kolika na sob nezávislými protesty nap í pobaltskými státy, které probíhaly od roku 1987. Název se odvíjí od p veckých celonárodních festival , v rámci kterých bylo mobilizováno obyvatelstvo. Obnovení národního cí ní a tam j-í kultury bývá ozna ováno jako št etí národní obrození pobaltských národ .²²

V ervnu 1988 bylo odstran no neostalinské vedení komunistické strany²³ a zakládány lidové fronty na podporu Gorba ovovy transformace spole nosti. V roce 1988 byla prost ednictvím zákon p íjatých Nejvy—ím sov tem Estonské sov tské socialistické republiky posílena hospodá ská nezávislost a zároveň bylo omezeno p ist hovaectví.²⁴ V b eznu roku 1989 následovaly první polosout fivé volby do Nejvy—ího sov tu SSSR, kde zástupci Lidové fronty Estonska (*Rahvarinne*) získali v t-ínu, konkrétn 29 mandátů z 36 p ípadajících na Estonsko. Úsp chem Lidové fronty byl rovn fl zisk ve volbách do Nejvy—ího sov tu Estonské republiky a také ve volbách na komunální úrovni.²⁵

Na území Estonska v této dob vystupovaly dv ínstitute reprezentující Estonce. Konkrétn se jednalo o Nejvy—í sov t Estonské republiky a Estonský kongres, který byl zvolen na konci února 1990 volí i registrovanými podle mezivále ného ob anství.²⁶ Na základ referenda o nezávislosti Estonska vyhlá-eného Nejvy—ím sov tem Estonské republiky, respektive jífl Nejvy—í radou (*Ülemnoukogu*), Nejvy—í rada Estonska dne 20. 8. 1991 jednostrann vyhlásila nezávislost na Sov tském svazu. Dualita reprezentativních orgán byla e-ena spole n Nejvy—í radou a Nejvy—ím sov tem Estonské republiky, které ustanovily Ústavodárné shromáfd ní (*Põhiseaduse Assamblee*). V n m byly zastoupeny v-echny politické subjekty aktivní p ed osamostatn ním. Konkrétní slofení Ústavodárného shromáfd ní bylo následující: Lidová fronta (*Rahvarinne*) ó 20 mandát ; Strana estonské národní nezávislosti (*Eesti*

²¹ POSPÍŠIL, Ivo. *Utvá ení politického systému v Estonsku: p íklad nap tí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: íflmár - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

²² TŠVEC, Lubo-, Vladimír MACURA a Pavel TŠTOL. *D jiny pobaltských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 423 s. D jiny stát . ISBN 80-7106-154-9.

²³ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systém* . Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.

²⁴ TŠVEC, Lubo-, Vladimír MACURA a Pavel TŠTOL. *D jiny pobaltských zemí*.

²⁵ HRDLI KOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systém III*.

²⁶ TŠVEC, Lubo-. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí st edovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

Rahvusliku Sõltumatus Partei, ERSP) ó 20 mandát ; Nezávislá komunistická strana (*Eestimaa Kommunistlik Partei*, EKP) ó 13 mandát ; zástupci rusofonní populace ó 7 mandát .

3.1.3. Vývoj politického systému

Vývoj politického systému Estonské republiky lze rozdělit do tří etap. První, liberalizační fáze, probíhala v letech 1987-1991 a je popsána v podkapitole Pechod k demokracii. Následující fáze probíhala v letech 1991-1992, lze ji označit za demokratizaci.²⁷ V podstatě probíhalo budování pluralitního systému, kdy se z obanských iniciativ konstituovaly politické strany. Zároveň se v procesu demokratizace vyskytovala i Nezávislá komunistická strana (EKP), jako umírněný zástupce předchozího režimu, snažící se o vybudování nového postavení v novém politickém systému. Poslední fází, která plynule navazovala na předchozí vznik nového politického systému, byla jeho samotná strukturalizace v letech 1992 -1999.²⁸

Estonsko po osamostatnění muselo vyřešit otázku získání občanství. Základní podmínkou pro získání občanství byla úředně znalost estonského jazyka na základě obnoveného zákona z meziválečného Estonska.²⁹ Ústavodárné shromáždění schválilo novou Ústavu Estonské republiky dne 14. února 1992, která byla potvrzena referendem dne 28. června 1992 a v platnost vstoupila dne 3. července 1992.³⁰ Před tímto referendem Nejvyšší rada přijala volební zákon, který přiznával aktivní volební právo všem, kteří měli estonské občanství k 16. červnu 1940 a jejich potomkům. Následně byl tento zákon rozšířen i na estonské emigranty.³¹ Součástí tohoto referenda, které mělo ratifikační charakter, byla otázka aktivního volebního práva pro obyvatele s trvalým pobytem v Estonsku, ale bez estonského státního občanství. Z celkového počtu 67% zúčastněných voličů se proti přiznání volebního práva této skupině obyvatel vyslovilo 53% voličů³² a tedy právo volit v této rusofonní populaci nebylo přiznáno.

²⁷ DVO ÁKOVÁ, Vladimíra a Jiří KUNC. *O p echodech k demokracii*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 156 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 6. ISBN 8090142486.

²⁸ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: Vydavatelství Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

²⁹ TWEČ, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

³⁰ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* . Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

³¹ TWEČ, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

³² HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* .

Vliv na podobu nové ústavy měly estonské zkušenosti s meziválečným parlamentarismem, autoritářským Pätsovým režimem a následnou sovětskou nadvládou. Nová estonská ústava navazovala na ústavu z roku 1938, nicméně pouze ve smyslu pokračování existence samostatného estonského státu. Argumenty pro silný prezidentský režim neuspěly, a proto byla ústava přetvořena a vznikl režim parlamentní.³³

Legislativní moc reprezentuje jednokomorový estonský parlament, který se nazývá *Riigikogu*. Je tvořený 101 poslanci, kteří jsou voleni v přímých všeobecných rovných a tajných volbách. Aktivní volební právo má každý občan, který v den voleb dosáhl 18 let, pasivní volební právo každý občan, který v den voleb dosáhl 21 let. Poslanci jsou voleni na čtyři roky³⁴ (s výjimkou prvních svobodných voleb do *Riigikogu* v roce 1992, ve kterých byli poslanci voleni na tři roky).³⁵ *Riigikogu* náleží především legislativní moc, avšak zároveň má právo vyhlašovat referenda, prezidentské volby, legitimizuje vládu, ratifikuje a vypovídá mezinárodní smlouvy, jmenuje na návrh prezidenta předsedu Nejvyššího soudu, předsedu Rady Estonské banky a členy Rady, kancléře pro právní záležitosti a další.^{36 37} Podle tak zvané zbytkové klauzule má právo rozhodovat ve věcech, které nejsou přiznány ústavou jiným státním orgánům.³⁸ Tímto je výrazně posílen zamýšlený parlamentarismus.

Volební systém do *Riigikogu* byl několikrát upravován. První volby roku 1992 proběhly podle volebního systému, který vycházel z volebního systému do Nejvyššího soudu Estonska, avšak zároveň byla předána kombinace vázaných a otevřených kandidátek, která vycházela z finského modelu personalizovaných kandidátek. Volilo se ve 12 obvodech, které měly 5-13 mandátů. Mandáty byly přidělovány ve dvou skrutiniích, na úrovni volebních obvodů a na úrovni celostátní. Mandáty ve druhém, celostátním skrutiniu byly přidělovány modifikovanou deHondtovou metodou, kdy dílčí díl byl 0,9. Uzavírací klauzule byla 5%.³⁹

³³ TŮVEC, Luboř. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

³⁴ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* . Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

³⁵ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: Filmar - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

³⁶ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku*

³⁷ TŮVEC, Luboř. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

³⁸ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku*

³⁹ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku*

Volby v roce 1995 proběhly podle nového volebního zákona z roku 1994. Byl změněn počet obvodů na 11 a v nich se rozdělovalo 7-12 mandátů (ovšem jen do roku 2003, kdy byl znovu upraven počet obvodů na 12)⁴⁰. Mandáty jsou přerozdlovány ve všech skrutiniích. V prvním skrutiniu jsou mandáty přidělovány podle Hareovy kvóty.⁴¹ Ve druhém skrutiniu je použita 5% celostátní uzavírací klauzule a další mandáty jsou rozdlovány stranám, které překonaly celostátní 5%. Ty pak získávají v obvodech tolik mandátů, kolikrát přesáhly prostou (Hareovu) kvótu.⁴² V posledním skrutiniu jsou kompenzační mandáty rozdlovány podle modifikované d'Hondtovy metody. Pro postup do tohoto skrutinia musí strany překročit celostátní uzavírací klauzuli nebo získat tři individuální mandáty.⁴³

V roce 1998 proběhlo několik změn volebního systému. Mezi méně zásadní patří umožnění hlasování občanů mimo území mimo Estonsko a také hlasování mimo území, ve kterém má daný volič trvalý pobyt. Hlavní změnou byl zákaz vytváření volebních koalic, které byly povoleny v předchozích volbách.⁴⁴ Tato změna měla trvalý vliv na podobu stranického systému, protože znamenala přeměnu volebních koalic na politické strany.⁴⁵

Výkonnou moc obstarává vláda, v jejím čele je ministerský předseda. Ministerského předsedu nominuje prezident a celá vláda musí získat důvěru parlamentu.

Člen vlády nesmí zastávat jinou státní funkci. V případě poslance *Riigikogu*, kteří se stanou členy vlády, se mandát přесouvá na náhradníka, který jej po ukončení výkonu funkce primárně zvoleného opět navrácí.⁴⁶ Parlament může vyslovit nedůvěru celé vládě, ale i jednotlivým ministrům.

Prezident zastává primárně reprezentativní funkci, nicméně do jeho pravomocí spadá navrhování ministerského předsedy, jmenování a odvolávání diplomatických zástupců na návrh vlády, udělování amnestie, podávání návrhů parlamentu na obsazení

⁴⁰ TĚDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 419 s. Srovnávací politologie. ISBN 978-80-7325-137-6.

⁴¹ TĚVEC, Luboř. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

⁴² HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

⁴³ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*.

⁴⁴ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příspěvek k diskusi mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: IFFMár - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

⁴⁵ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku*

⁴⁶ TĚVEC, Luboř. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

státních institucí a má právo vetovat zákony (parlament může veto přehlasovat).⁴⁷ Má právo podávat návrhy na změnu ústavy, ale nemá zákonodárnou iniciativu. Je nejvyšším představitелеm obrany státu a v situaci, kdy se parlament nemůže sejít má v krajním případě právo vydávat dekrety s platností zákona, ale s kontrasignací předsedy parlamentu a ministerského předsedy.⁴⁸ Prezident také vyhlašuje volby a má právo vyhlásit volby v případě, že byl návrh zákona odmítnut ve vyhlášeném referendu.⁴⁹ Prezident je volen nepřímým, smíšeným volebním systémem. Kandidáty může nominovat jak státní poslanci. V prvních třech kolech volí parlament a ke zvolení prezidenta je třeba dvou třetinová většina poslanců. V dalších kolech je svoláno kolegium volitelů, které se skládá z poslanců parlamentu a zástupců místních samospráv.⁵⁰ Prezident je volen na pětileté období a nemůže být zvolen více, jak dvakrát za sebou.^{51 52}

3.2. Slovinsko

3.2.1. Postavení v rámci Jugoslávie⁵³

Postavení Slovinska v rámci Socialistické federativní republiky Jugoslávie se v průběhu druhé poloviny dvacátého století poměrně dynamicky měnilo. Po druhé světové válce při vzniku Jugoslávie byl jednotlivými národy, hlavně Slovinci, kladen důraz na národní sebeurčení a suverenitu.⁵⁴ Nicméně pod taktovkou jugoslávských komunistů v čele s Josipem Brozem-Titem vznikl silně centralizovaný stát podle vzoru Sovětského svazu, ve kterém přes formální autonomii jednotlivých republik byla moc soustředěna v Belehradu v rukou elit komunistické strany.⁵⁵ Federativní lidová republika Jugoslávie (FLRJ) byla vyhlášena novým parlamentem. Ten byl zvolen

⁴⁷ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

⁴⁸ TOMEČEK, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

⁴⁹ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: Filmar - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

⁵⁰ TOMEČEK, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

⁵¹ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*.

⁵² Stranický systém bude podrobněji popsán v následujících kapitolách.

⁵³ Zkratka Jugoslávie v textu odkazuje na Federativní lidovou republiku Jugoslávie, respektive Socialistickou federativní republiku Jugoslávie

⁵⁴ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

⁵⁵ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 175-192. ISBN 8024508060.

v polosoutřivých volbách roku 1945, které jednoznačně vyhrála Lidová fronta. Nová ústava se řídila principy tzv. demokratického centralismu. Bylo v ní uvedeno, že každý nadřízený státní orgán i instituce mají právo na zrušení rozhodnutí orgánu podřízeného.⁵⁶ Avšak demokratický centralismus v Jugoslávii neměl dlouhé trvání. Po rozporu mezi FLRJ a zbytkem komunistického bloku začala budování nového socialistického státu. Postupný přechod k socialistické demokracii⁵⁷ znamenal pomalé změny v distribuci moci.

Ideovým lídrem redistribuce moci a stále větší autonomie jednotlivých federativních republik bylo právě Slovinsko.⁵⁸ Nestabilita systému vedla k častým změnám ústavy. Doktrína, která zavedla do nejnižších samosprávních jednotek, lidových výborů komuny, zvaný sbor výrobců, znamenala prorůstání politiky a ekonomiky. Následně se tato změna promítla i při první změně ústavy v roce 1953, kdy byl sbor výrobců implementován také do federálního a republikových parlamentů. Dále také součástí této změny ústavy byla změna volebního systému do federálního parlamentu. Nově byl použit smíšený volební systém, ve kterém byla část zástupců volena přímo, zatímco další část volily republikové parlamenty.⁵⁹ To znamenalo další formální oslabení centrální moci.

Na počátku 60. let proběhly v Jugoslávii první kroky k ekonomické liberalizaci a decentralizaci, které měly vliv také na Slovinsko. To díky navázaným vztahům s okolními státy, Rakouskem a Itálií, zvýšilo svůj ekonomický růst.⁶⁰ To mělo vliv na politické cíle a celkovou směřování slovinských obyvatel. Podstatná byla postupná industrializace a modernizace výroby, čímž se Slovinsko stalo z ekonomického pohledu vedoucí zemí Jugoslávie.

Další změna ústavy v roce 1963 přinesla nejenom změnu názvu na Socialistickou federativní republiku Jugoslávie (SFRJ), ale také další liberalizaci a decentralizaci. Hlavní myšlenkou nové ústavy bylo prosazování samosprávného

⁵⁶ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 175-192. ISBN 8024508060.

⁵⁷ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

⁵⁸ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

⁵⁹ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

⁶⁰ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*.

socialismu, což znamenalo, že země byla rozdělena na hospodářsky samosprávné jednotky (podniky) a na politicky samosprávné jednotky (obce).⁶¹ Opět bylo zmnoulen parlament, jak republikových, tak federálního. Sbor výrobců byl rozdělen na sbory pracovních skupin.⁶²

Rozmanitost přemyslu a rozvoj služeb byly hlavními politickými cíli slovinské reprezentace. Postupnou reformou přemyslu a výroby se Slovinsko během 60. let stalo exportním lídrem celé Jugoslávie.⁶³

Další změna ústavy v roce 1974 přinesla právo přihlášení se k národu, bylo zavedeno také republikové občanství a byla posílena jazyková práva jednotlivých republik. Formálně umožnila odstoupení republiky i krajiny z federace, nicméně reálné vystoupení možná nebylo.⁶⁴ Celkově byly posíleny republikové pravomoci na úkor federace, avšak silná kontrola Svazu komunistů Jugoslávie nad politikou stále přetrvávala.⁶⁵ V důsledku změny ústavy se SFRJ postupně s přechodem do 80. let již nedala přímo klasifikovat jako federace, pouze přítomnost komunistů ve vedení jednotlivých republik tento stav udržovala. Ústava z roku 1974 může být symbolicky i ústavně chápána jako začátek procesu osamostatování republik.⁶⁶

3.2.2. Přechod k demokracii

Na počátku 80. let podle vnitřní rozvolnění nebyla ve Slovinsku žádná relevantní opozice komunistů⁶⁷, avšak v průběhu dochází ve Slovinsku k nacionalistickému tlaku na politické zastoupení. Byla kladena otázka, jaké by mělo být postavení Slovinska v rámci SFRJ.⁶⁸ Tlak na politické elity byl vytvářen i na federální úrovni. Slovinsko společně s Chorvatskem usilovalo o změnu uspořádání na faktickou konfederaci a

⁶¹ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 175-192. ISBN 8024508060.

⁶² CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*.

⁶³ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

⁶⁴ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*.

⁶⁵ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*.

⁶⁶ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*.

⁶⁷ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

⁶⁸ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*.

maximální nezávislost republik na centrální moci. Avšak jejich pokus byl neúspěšný a v důsledku došlo k osamostatnění obou republik.⁶⁹

Podstatnou roli v osamostatňovacím procesu hrála slovinská periodika. Konkrétně měsíčník *Nova Revija* a týdeník *Mladina*.⁷⁰ V březnovém čísle *Nova Revija* skupina autorů vyjádřila požadavek na odtržení Slovinska od SFRJ, na přechod k demokratickému parlamentnímu režimu a na svobodnou soutěž politických stran.⁷¹

Číslo bylo federálními autoritami zakázáno, nicméně o to zajímavější je, že mezi autory byli hlavně slovinskí komunisté z reformního liberálního křídla strany.⁷² Impulsem pro vytváření prvních politických stran a organizací se stal útlak novinářského časopisu *Mladina*, který vydával slovinský Socialistický svaz mládeže (*Socialisti na zveza mladine*). Autoři v něm vyjádřovali nesouhlas s mocí Jugoslávské lidové armády a požadavky na demokratizaci režimu.⁷³ Soud tyto autory *Mladiny* vyvolal ve Slovinsku nesouhlasné reakce a mobilizoval společnost. V období od roku 1988 začaly vznikat první politické strany.⁷⁴

Na začátku roku 1989 byly přijaty dodatky ke slovinské ústavě, které umožnily vypsatí demokratických voleb⁷⁵ a rušily vedoucí úlohu komunistické strany.⁷⁶ V lednu roku 1990 slovinskí komunisté odešli ze 14. sjezdu Svazu jugoslávských komunistů, čímž spustili sérii událostí, mimo jiné zánik Svazu komunistů Slovinska.⁷⁷ V krátkém sledu za sebou bylo z názvu státu odstraněno označení Socialistická a v dubnu 1990 proběhly první demokratické soutěživé volby.⁷⁸ Ty vyhrál blok opozičních stran Demokratická opozice Slovinska (*Demokraska opozicija*

⁶⁹ CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 175-192. ISBN 8024508060.

⁷⁰ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

⁷¹ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 385-401. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-92-0.

⁷² GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

⁷³ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

⁷⁴ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*.

⁷⁵ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

⁷⁶ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

⁷⁷ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*.

⁷⁸ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

Slovenije, DEMOS).⁷⁹ Jako jeden ze svých prvních in nový slovinský parlament schválil Deklaraci o suverenit státu Republika Slovinsko. Tímto byly slovinské zákony nad azeny federální legislativ . Následn byl tento princip zanesen i do slovinské ústavy.⁸⁰ Na konci roku 1990 bylo vyhlá-eno referendum s hlavní otázkou osamostatn ní se od SFRJ. Výsledek referenda byl jednozna ný, 88,5 % volí se za 93,5% ú asti vyslovalo pro samostatnost Republiky Slovinsko. P 1 roku po referendu, 25. ervna 1991 p ijal slovinský parlament Deklaraci nezávislosti. Reakce Jugoslávie na sebe nenechala dlouho ekat, Slovinsko bylo obsazeno Jugoslávskou lidovou armádou. Ta se po jednání a deseti dnech stáhla vým nou za t ím sí ní odlofení odtrfení. Av-ak reáln íládny význam odlofení nem lo.⁸¹

Novou samostatnou ústavu schválil parlament dne 23. prosince 1991. Podoba vycházela p eváfn z ústav západoevropských stát , hlavn z n mecké spolkové ústavy.⁸²

3.2.3. Vývoj politického systému

Slovinský politický systém se vyvíjel v závislosti na zm nách v uspo ádání federace. Na po átku p echodu k demokracii spole n se zru-éním vedoucí úlohy komunistické strany byly v-echny t i tehdej-í komory parlamentu uznány jako rovnocenné. Tehdej-í parlament se skládal ze Sn movny ob in, Sn movny sjednocené práce a Sn movny spole enskopolitických organizací.⁸³ První volby do nového parlamentu se konaly v prosinci roku 1992 (zárove se konaly i první p ímé prezidentské volby). Místo t í komor parlamentu vznikl parlament dvoukomorový skládající se ze Státního shromáfd ní (*Drflavni sbor*) a Státní rady (*Drflavni svet*).⁸⁴ Parlament disponuje legislativní mocí. S ohledem na volební systém a distribuci

⁷⁹ TĀARADĪN, Pavel. Slovinsko. In: KUBĀT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí st edovýchodní Evropy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 385-401. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-92-0.

⁸⁰ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ĀKOVĀ. *Komparace politických systém III.*. Vyd. 2., p eprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

⁸¹ TĀARADĪN, Pavel. Slovinsko. In: KUBĀT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí st edovýchodní Evropy*.

⁸² CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ĀKOVĀ. *Komparace politických systém III.*

⁸³ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ĀKOVĀ. *Komparace politických systém III.*

⁸⁴ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

pravomocí mezi oběma komorami bývá slovinský systém klasifikován jako nedokonalý bikameralismus s převahou dolní komory, tedy Státního shromáždění.⁸⁵

Státní shromáždění je dolní komorou parlamentu. Skládá se z devadesáti poslanců, kteří jsou voleni na čtyři roky ve všeobecných přímých rovných volbách. V 8 obvodech je voleno 11 poslanců a navíc jsou voleni dva zástupci národnostních menšin (italské a maarské).⁸⁶ Každý poslanec zastupuje přibližně stejné množství obyvatel. Každý obvod je tedy dělen na 11 okrsků. Mandáty jsou rozdělovány ve dvou skrutiniích. Nejprve se rozděluje na úrovni obvodu, kde je určeno mandátové číslo prostřednictvím Droopovy kvóty a následně je zbytek mandátů rozdělen prostřednictvím Hondtova metody volebního dělitele na státní úrovni.⁸⁷ Do druhého skrutinia postupují pouze kandidáti stran, které kandidují minimálně ve dvou obvodech a které získají minimálně tři mandáty. Pasivní i aktivní volební právo je stanoveno na 18 let.⁸⁸ Ze zákona není možná slučitelnost státních funkcí a je tedy zaveden klouzavý mandát. Pokud je poslanec vybrán do vlády, tak na jeho poslanecké místo nastupuje náhradník. Po ukončení výkonu vládního postu se vrací zpět na místo poslance.⁸⁹ Státní shromáždění kromě plnění legislativní funkce také ratifikuje mezinárodní smlouvy, schvaluje státní rozpočet, volí premiéra a jeho ministry, soudce Ústavního soudu, guvernéra centrální banky a další.⁹⁰

Státní rada je horní komorou parlamentu. Skládá se ze čtyřiceti členů. Rada reprezentuje korporace a další zájmové společenské skupiny.⁹¹ Volba do Státní rady je nepřímá, volební období trvá pět let. Aktivní ani pasivní volební právo není podmíneno slovinským občanstvím. Dvacet dva členů je voleno zástupci lokálních samospráv ve 22 jednomandátových obvodech.⁹² Zbýlých osmnáct je voleno představiteli zájmových společenských skupin, které zastupují. Jsou to totiž skupiny podnikatelů zastupující zaměstnance (odborníky), zaměstnavatele a zemědělce a živnostníky a jednatelů

⁸⁵ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

⁸⁶ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

⁸⁷ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 385-401. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-92-0.

⁸⁸ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

⁸⁹ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

⁹⁰ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

⁹¹ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

⁹² TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*.

zastupující nevládní neziskové organizace.⁹³ lenství je estné a neplacené a je neslu itelné s výkonem funkcí ve státním aparátu.⁹⁴ Rada má poradní úlohu v rámci legislativního procesu. Zaujímá stanovisko k návrh m zákon , p edkládá stanoviska k otázkám, které se týkají zastupovaných skupin, m fle nechat dolní komoru znovu jednat o jifl schváleném návrhu zákona a m fle svolat referendum.⁹⁵

Výkonná moc se d lí mezi prezidentský ú ad a vládu. Prezident je ozna en jako nejvy—í p edstavitel výkonné moci,⁹⁶ nicmén p ímo disponuje velmi omezenými pravomocemi. Jmenuje a odvolává diplomatické zástupce, vyhla—uje zákony, má právo ud lovat milost, ud luje státní vyznamenání, svolává volby a vydává listiny o ratifikaci dohod. Na pofladavek Státního shromáfd ní musí vyjád it sv j názor na danou otázku.⁹⁷ V mimo ádné situaci, pokud se Státní shromáfd ní nem fle sejít, má právo vydávat dekrety s platností zákona.⁹⁸ Prezident je volen p ímo, aktivní i pasivní volební právo je stanoveno na 18 let. Volba má dv kola. V prvním je ke zvolení t eba absolutní v t—iny hlas . Do druhého postupují dva nejúsp —n j—í kandidáti z prvního kola a prostou v t—inou je zvolen prezident.⁹⁹ Prvním prezidentem byl zvolen reformní komunista Milan Ku an, který se podílel na tranzici Slovinska. Ú ad opustil po druhém volebním období, protofle Slovinská ústava neumofl uje, aby prezident sloufíl více, jak dv období.¹⁰⁰

Vláda se skládá z p edsedy a ministr . P edseda je volen Státním shromáfd ním na návrh prezidenta. Jednotlivé ministry navrhuje p edseda a Stání shromáfd ní je schvaluje. Je zaveden institut konstruktivního vyjád ení ned v ry, který umofl uje odvolání p edsedy vlády afl ve chvíli, kdy je schválen nový kandidát.¹⁰¹ Vláda je

⁹³ GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

⁹⁴ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systém III.*. Vyd. 2., p eprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

⁹⁵ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

⁹⁶ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systém III.*

⁹⁷ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*.

⁹⁸ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systém III.*

⁹⁹ TRADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí st edovýchodní Evropy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 385-401. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-92-0.

¹⁰⁰ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systém III.*

¹⁰¹ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVO ÁKOVÁ. *Komparace politických systém III.*

exekutivním orgánem zodpovědným za chod státní správy. Zastupuje Slovinsko a předkládá návrhy zákonů. Silné provázání vlády a Státního shromáždění znamená stabilní vlády, které jsou schopné prosazovat legislativní změny.¹⁰² Jednotliví ministři jsou přímo odpovědní Státnímu shromáždění, které může kdykoliv vyvolat diskuzi o práci ministra, na kterou navazuje hlasování o jeho odvolání.^{103 104}

4. Národnostní menšiny ve zkoumaných státech

Cílem této kapitoly je popsat situaci národnostních menšin ve zkoumaných státech ve zkoumaném období. Základní výzkumné otázky této kapitoly jsou: Jaké národnostní menšiny se vyskytují ve zkoumaných státech? Jak velké jsou tyto národnostní menšiny? Jaké je jejich postavení v rámci společnosti? Jaké je jejich právní a skutečné postavení v těchto státech? Jak se vyvíjela jejich situace ve zkoumaném období?

4.1. Estonská republika

Jedním z důsledků vstupu Estonska do SSSR je pestré národnostní složení. V důsledku národnostní politiky Sovětského svazu a migrace obyvatel se počet Estonů v období od roku 1939 do roku 1989 snížil z 88,1 % na 61,5 %.¹⁰⁵ Největší národnostní menšinou v Estonsku je menšina ruská, ale na území Estonska žije i velké množství Ukrajinců, Bělorusů a Finů.¹⁰⁶ Další národnostní menšiny jsou statisticky zanedbatelné.¹⁰⁷ Podíl obyvatel Estonska patřících do nich z národnostních menšin jsou čerpány z Eesti Statistika, což je vládní instituce poskytující ekonomická, demografická, sociální, environmentální a další data široké veřejnosti. Hlavním zdrojem dat jsou periodická sčítání obyvatel (v letech 2000 a 2011), kterých se účastní všichni obyvatelé Estonska a lidé, kteří v Estonsku sídlí více jak tři měsíce.¹⁰⁸ Respondenti sami

¹⁰² GOW, James a Cathie CARMICHAEL. Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.

¹⁰³ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

¹⁰⁴ Stranický systém bude podrobněji popsán v následujících kapitolách.

¹⁰⁵ TŮVEC, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy.* Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

¹⁰⁶ Viz Příloha 1 o Velikost národnostních menšin

¹⁰⁷ EESTISTATISTIKA: Population. 2015. *Eesti Statistika* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/population>

¹⁰⁸ EESTISTATISTIKA. 2011. Who will be enumerated during the census? *Population and Housing Census* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/56921>

odpovídají na otevřené otázky ohledně rodného jazyka a etnicity.¹⁰⁹ Data z dalších let jsou získávána na základě registrovaných změn v populaci (narození, úmrtí apod.).¹¹⁰

4.1.1. Ruská menšina

Občané Estonska hlásící se k ruské národnosti je jedna čtvrtina populace.¹¹¹ Jedním z klíčových problémů samostatnosti se byla pro novou Estonskou republiku otázka občanství. Jak je již zmíněno výše, milníkem pro získání estonského občanství a vyhlášení samostatnosti se stal rok 1940.¹¹² Ruská menšina jako druhý nejpoužívanější jazyk postupně ztrácela svou výsadní pozici na úkor nového, od roku 1993 jediného, úředního jazyka – estonštiny.¹¹³ Eliminace ruské menšiny z politik formování politického systému měla za následek výrazné rozdělení společnosti podle národnostní příslušnosti.

Občanství jako důležitá součást politické identity bylo naprosto v rámci etnických Rusů záležitostí upraveno. Přes velmi liberální (v porovnání s Evropou) naturalizační legislativu byly podmínky občanství nastaveny proti přistěhovalcům z sovětské éry. Navzdory tomu, že bylo k ruské menšině přistupováno jako k jednomu celku, který zaujímá pro-moskevské a proti-estonské postoje, byla samotná menšina názorově rozdělena.¹¹⁴ Podle studie Linze a Stepana se 38,3% ruských mluvčích identifikovalo jako obyvatelé Estonska (před identifikací s ruskou národností).¹¹⁵ Přesto přední estonské představitelé v rámci budování estonské národní identity postupovali proti ruské menšině. Jako součást estonského národního vědomí se vyskytuje „erozní“ vidění Východu a Západu. Historické zkušenosti zanechaly v Estoncích obavu ze sovětského, respektive ruského impéria a jeho vlivu a zároveň potřebu spojení se Západem, a uflí z ekonomických nebo bezpečnostních důvodů.¹¹⁶ Proto byly podnikány

¹⁰⁹ EESTI STATISTIKA. 2011. What are the questions asked? *Population and Housing Census* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/56923>

¹¹⁰ EESTI STATISTIKA: Population. 2015. *Eesti Statistika* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/population>

¹¹¹ EESTI STATISTIKA: Population. 2015. *Eesti Statistika* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/population>

¹¹² TŤVEC, Luboř, Vladimír MACURA a Pavel TŤTOL. *Dějiny pobaltských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 423 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-154-9.

¹¹³ KOŤMÁL, Vratislav. 2002. Estonsko-ruská rapsodie. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 26(1). ISSN 0543-7962.

¹¹⁴ SOLSKA, Magdalena a Vello PETTAI. 2011. Citizenship, Collective Identity and the International Impact on Integration Policy in Estonia, Latvia and Lithuania: International Influences on Citizenship and Minority Integration. *Europe-Asia Studies*. 63(6): 257-280. DOI: 10.4324/9780203121498.

¹¹⁵ SOLSKA, Magdalena a Vello PETTAI. 2011. Citizenship, Collective Identity and the International Impact on Integration Policy in Estonia, Latvia and Lithuania.

¹¹⁶ NOREEN, Erik a Roxanna SJÖSTEDT. 2004. Estonian Identity Formations and Threat Framing in the Post-Cold War Era. *Journal of Peace Research*. 41(6): 733-750. DOI: 10.1177/0022343304047435. ISSN 0022-3433.

kroky k omezení vlivu ruské menšiny. Vzájemná dohoda s Ruskou federací umožnila ovšem vystoupení za velmi výhodných podmínek. Avšak tyto kroky nepřinesly očekávané výsledky. Sice šlo o vedly k emigraci, avšak cíle emigrace (Finsko, USA) spíše vypovídají o ekonomických důvodech emigrantů.¹¹⁷ Estonsko v této době vyvíjí institutu občanství ke stabilizaci národního státu a vytvoření politického systému a spolupráci s dále na národní úrovni.¹¹⁸

Podstatný vliv na formování postavení menšin měl zahájení postupových rozhovorů s Evropským společenstvím (ES)/Evropskou unií (EU) a Severoatlantickou aliancí (NATO). Ruská menšina byla vnímána jako možná hrozba v i nově vznikajícímu (respektive osamostatněnému) státu. Hodnoty, které Estonsko muselo přijmout, respektive podmínky, které muselo splnit, neumožňovaly segregaci menšin jakéhokoliv druhu.¹¹⁹ Estonsko začalo podnikat kroky k integraci menšin do společnosti práva už před vstupem do zmíněných mezinárodních organizací. Mise Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) byla nápomocná zachování klidných vztahů a zabránění eskalaci konfliktů. Postupná naturalizace, zmírňování jejích podmínek a od roku 1998 umožnilo získat občanství dříve apatridů¹²⁰, které se narodily po 26. únoru 1992¹²¹, zvykle podíl občanů Estonska hlásících se k estonské národnosti, avšak ani tyto kroky problém nízkého podílu etnických Estonců neřeší. Podíl obyvatel hlásících se k jiné, než estonské národnosti, ale trvale žijících na území Estonska, byl v roce 2000 přibližně 110 000, což znamenalo 23% celkové populace.¹²² Velký zájem o naturalizaci skončil v roce 1997 a od té doby stagnuje.¹²³

Avšak vyloučení obyvatel Estonska, kteří se usídlili v Estonsku po roce 1940, z politického života nebylo úplné. Od roku 1996 mají podle ústavy právo volit

¹¹⁷ KOŤMÁL, Vratislav. 2002. Estonsko-ruská rapsodie. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztahů, 26(1). ISSN 0543-7962.

¹¹⁸ SOLSKA, Magdalena a Vello PETTAI. 2011. Citizenship, Collective Identity and the International Impact on Integration Policy in Estonia, Latvia and Lithuania: International Influences on Citizenship and Minority Integration. *Europe-Asia Studies*. 63(6): 257-280. DOI: 10.4324/9780203121498.

¹¹⁹ KUUS, Merje. 2002. European Integration in Identity Narratives in Estonia: A Quest for Security. *Journal of Peace Research*. 39(1): 91-108. DOI: 10.1177/0022343302039001005.

¹²⁰ Osoba bez státní příslušnosti

¹²¹ TŮVEC, Luboř. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

¹²² KUUS, Merje. 2002. European Integration in Identity Narratives in Estonia: A Quest for Security.

¹²³ Viz Příloha 2 o Podílu obyvatel hlásících se k estonské národnosti v Estonsku v období 1992-2012

v komunálních volbách také obyvatelé bez estonského občanství, avšak s minimálním pětiletým nepřetržitým pobytem v dané municipalitě.¹²⁴

Avšak hlavní rozdílnou linií mezi etnickými Estonci a rusky mluvící estonskou populací je stále jazyk. Zatímco v tónová estonská společnost se orientuje na západní anglicky mluvící kulturu a přijímá její hodnoty, tak rusky mluvící menšina se orientuje zejména směrem na Rusko a dostává se do vlivu ruských médií.¹²⁵ V roce 1998 také proběhla pod vlivem Evropské unie změna jazykového zákona. Zákon mimo jiné upravil využití v ruském jazyce. Povolil využití pouze 40 % látky v jazyce menšiny. Zbytek výuky je v estonštině nebo dvoujazyčný.¹²⁶ Podle mise OBSE, která proběhla v Estonsku od roku 1993 do konce roku 2001, k integraci pozitivně přispíval právní nový přístup ke vzdělávání. Rozdílení výuky v estonštině znamená pro ruskou minoritu další možnosti integraci do v tónové společnosti.¹²⁷

Rozdílné názory a postoje lze u ruské menšiny rozeznat i mezi generacemi. Zatímco starší generace, která zažila nadvládu Sovětského svazu a upřednostuje ruštinu jako hlavní jazyk, zaujímá spíše pro-ruské názory a nemluví estonsky, tak mladší generace, která je výsledkem integrací procesů vlády, ovládá estonštinu a je ovlivněna podobnými faktory jako estonští vrstevníci. To by v budoucnu mohlo vést k přijetí estonské národní identity i ruskou menšinou.¹²⁸

Jazyková bariéra zhoršuje i socio-ekonomické postavení menšin. Podle statistik nezaměstnanosti jsou stálejší dlouhodobě nezaměstnaní obyvatelé patřící do národnostních menšin než samotní etničtí Estonci. Zároveň míra ohrožení chudobou je opět vyšší u národnostních menšin.¹²⁹

¹²⁴ WALDRAUCH, Harald. *Electoral rights for foreign nationals: a comparative overview of regulations in 36 countries* [online]. 2003. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: http://web.archive.org/web/20070612034102/http://www.anu.edu.au/NEC/Archive/waldrauch_paper.pdf

¹²⁵ VIHALEMM, Triin a Veronika KALMUS. 2009. Cultural Differentiation of the Russian Minority. *Journal of Baltic Studies*. 40(1): 95-119. DOI: 10.1080/01629770902722278. ISSN 0162-9778. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01629770902722278>

¹²⁶ MUIZNIEKS, Nils, Juris ROZENVALDS a Ieva BIRKA. 2013. Ethnicity and social cohesion in the post-Soviet Baltic states. *Patterns of Prejudice*. 47(3): 288-308. DOI: 10.1080/0031322X.2013.812349. ISSN 0031-322X. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0031322X.2013.812349>

¹²⁷ OBSE. 2000. *Mission Reports on Human Dimension Activities* [online]. [cit. 2015-05-05]. Varšava. Dostupné z: <http://www.osce.org/odihr/20004?download=true>

¹²⁸ SOLSKA, Magdalena a Vello PETTAI. 2011. Citizenship, Collective Identity and the International Impact on Integration Policy in Estonia, Latvia and Lithuania: International Influences on Citizenship and Minority Integration. *Europe-Asia Studies*. 63(6): 257-280. DOI: 10.4324/9780203121498.

¹²⁹ EESTI STATISTIKA: Population. 2015. *Eesti Statistika* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/population>

Situaci ruské menšiny nezlepšuje ani její rozvrstvení. Vysoká je koncentrace v Tallinu a přiléhající samosprávné jednotce Harju, kde sídlí více jak polovina všech estonských Rusů. Další velkou koncentrací tvoří jednotka Ida-Viruma, ve které sídlí přibližně jedna třetina estonských Rusů, a která má v této jednotce v etnické postavení.¹³⁰ Zároveň toto rozložení menšin (velká hustota na malém prostoru) brání jejich integraci do etnické společnosti a vytváří podmínky pro její segregaci.¹³¹

V etnická ruská menšina žijící v Estonsku se považuje za obyvatele Estonska a má estonské státní občanství. Nicméně existuje zde podstatná část této menšiny mající ruské občanství.¹³²

Další specifickou skupinou v rámci ruské menšiny jsou obyvatelé bez jakéhokoli státní příslušnosti. Po osamostatnění Estonska nezískali estonské občanství, protože nesplňovali podmínky a později neprošli procesem naturalizace a ani nezažádali o jiné státní občanství. Dávají, které mají obyvatelé bez státního občanství pro udržování svého statusu přes kroky, které estonská vláda podnikala, se rozvíjí. Část považuje proces za poněkudjší, další si myslí, že by občanství měli mít automaticky a další se obávají nesplnění jazykového testu.¹³³ V důsledku tyto dvě skupiny nemají možnost politické participace, kromě výše zmíněného aktivního volebního práva v komunálních volbách. Avšak všechna ostatní práva, jak sociální, tak ekonomická, mají stejná, jako zbytek obyvatel.

4.1.2. Ostatní národnostní menšiny

Kromě nejvíce ruské národnostní menšiny na území Estonska sídlí ještě několik mnohonásobně menších skupin obyvatel hlásících se k jiné národnosti. Přibližně pět procent populace tvoří Ukrajinci, Bělorusové, Finové a další menší skupiny. Ukrajinci a Bělorusové se v etnické identifikaci k rusofonní části obyvatel a rozdíl v jejich postavení ve společnosti je od ruské menšiny minimální. Dávají k užívatí ruského jazyka tímto menšinami jsou hlavní výhody, které jsou prostředky integrace, například možnost

¹³⁰ MUIZNIEKS, Nils, Juris ROZENVALDS a Ieva BIRKA. 2013. Ethnicity and social cohesion in the post-Soviet Baltic states. *Patterns of Prejudice*. 47(3): 288-308. DOI: 10.1080/0031322X.2013.812349. ISSN 0031-322X. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0031322X.2013.812349>

¹³¹ Viz Příloha 3 a Mapa podílu ruské menšiny na obyvatelstvu a Příloha 4 o Ruská menšina v samosprávných jednotkách Estonska

¹³² SOLSKA, Magdalena a Vello PETTAI. 2011. Citizenship, Collective Identity and the International Impact on Integration Policy in Estonia, Latvia and Lithuania: International Influences on Citizenship and Minority Integration. *Europe-Asia Studies*. 63(6): 257-280. DOI: 10.4324/9780203121498.

¹³³ MUIZNIEKS, Nils, Juris ROZENVALDS a Ieva BIRKA. 2013. Ethnicity and social cohesion in the post-Soviet Baltic states.

áste něho vzdání v ruském jazyce.^{134 135} Finská menšina a další menší skupiny jsou vzhledem k své velikosti zanedbatelné z hlediska ovlivnění společnosti i politického systému.

4.2. Republika Slovinsko

Národnostní složení Republiky Slovinsko je v důsledku historického vývoje velmi rozmanité. Menšiny jsou ve Slovinsku podle ústavy děleny na autochtonní a etnické.¹³⁶ Autochtonním neboli původním menšinám jsou připisována rovněž práva a možnosti účasti na politické moci. Jako autochtonní menšiny jsou uznávány dvě menšiny – maďarská a italská.¹³⁷ Ostatním menšinám není připisován žádný specifický právní status, přestože podle srbských nebo chorvatských rodilých mluvčích by měly být ob autochtonní menšiny.¹³⁸ Data jsou pravidelně získávána z údajů *Urad statistične Republike Slovenije*, což je nezávislý vládní úřad, který zpracovává socio-ekonomická, demografická a další data pro potřeby široké veřejnosti. Poslední povinné sčítání obyvatelstva proběhlo v roce 2002 a od roku 2011 jsou data zpracovávány na bázi registrace.^{139 140} Podle státní legislativy se v roce 2011 nezaznamenávala data a etnické příslušnosti a národnosti.¹⁴¹

Kvůli prolínání etnik v jednotlivých regionech je velmi časté, že obyvatelé pocházejí ze smíšených rodin. Na sedmdesát tisíc obyvatel (3,6 % populace) nechtělo na otázku národnosti odpovídat, nebo se přihlásilo k žádné národnosti.¹⁴²

¹³⁴ Viz výše 4.1.1. Ruská menšina

¹³⁵ MUIZNIEKS, Nils, Juris ROZENVALDS a Ieva BIRKA. 2013. Ethnicity and social cohesion in the post-Soviet Baltic states. *Patterns of Prejudice*. 47(3): 288-308. DOI: 10.1080/0031322X.2013.812349. ISSN 0031-322X. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0031322X.2013.812349>

¹³⁶ Zvláštní postavení má také menšina romská, avšak je specifikována ústavou jako komunita, nikoliv národnostní menšina.

¹³⁷ KOZLOVÁ, Michaela. Politická participace příslušníků autochtonních menšin ve Slovinsku. 2006. *Středoevropské politické studie* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 8(1): 56-75 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1213-2691. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/dwnld/kozlova106.pdf>

¹³⁸ STATISTI NI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. 2015. *Population* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.stat.si/StatWeb/en/field-overview?id=17&headerbar=13>

¹³⁹ STATISTI NI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. 2015. *Population* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.stat.si/StatWeb/en/field-overview?id=17&headerbar=13>

¹⁴⁰ Pro práci budou užívána data z obou období.

¹⁴¹ URAD ZA NARODNOSTI REPUBLIKY SLOVENIJE. 2015. Statistical Data. *Office for National Minorities* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: http://www.un.gov.si/en/minorities/hungarian_national_community/statistical_data/

¹⁴² TABEC, Ksenija. 2007. Italian National Community in Slovene Istria and European Integration. *Romanian journal of political sciences* [online]. 7(1): 154 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1582456X. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=25047105&lang=cs&site=ehost-live>

4.2.1. Autochtonní menšiny

Jako autochtonní (p vodní) menšiny slovinská ústava uznává maarskou a italskou menšinu. Těmto menšinám jsou přiznávána specifická práva. Mají právo užívat své národní symboly, zakládat organizace hájící jejich národní identitu, rozvíjet všechny druhy aktivit (ekonomické, kulturní atd.), mají právo na vzdělání v rodném jazyce a mají právo udržovat vztahy se zemí svého původu. Zároveň jim je garantována účast na moci, jak na lokální úrovni, tak v Národním shromáždění.¹⁴³

Počet obyvatel Slovinska hlásících se k italské národnosti je poměrně malý. V roce 2002 se jednalo pouze o 2258 osob, což je v celkové populaci necelých dva miliony obyvatel je 0,1 %. Avšak k italštině jako rodnému jazyku se hlásí přibližně o tisícovku více obyvatel.¹⁴⁴ Italská menšina převážně sídlí v regionu Obalno-Kraška a podél italských hranic. Velká italská menšina v Jugoslávii byla po jejím rozpadu rozdělena mezi dva státy, Slovinsko a Chorvatsko, ale navzdory tomu probíhá přes hranice spolupráce. Za podpory chorvatské i slovinské vlády jsou v Rijece vydávány italské noviny.¹⁴⁵ Slovinská RTV vysílá 18 hodin denně speciální italský program a další program v italštině vysílá 7,5-9 hodin denně. Obojí finančně podporuje slovinská vláda.¹⁴⁶

Samotná italská menšina může být dělena na šinterní a šexterní Italy. Zatímco první skupina má svůj původ v dané oblasti, které je nyní součástí Slovinska, druhá skupina se původem hlásí z Itálie nebo z Chorvatska v druhé polovině 20. století. Menšina se díky tomuto rozporu částečně oslabuje.¹⁴⁷

Maarská menšina je oproti italské větší, ale stále se jedná o velmi malou část celkové populace. S 6243 osobami hlásícími se v roce 2002 k maarské národnosti tvoří 0,3 % celkové populace Slovinska. K maarštině, jako rodnému jazyku se hlásí necelých osm tisíc obyvatel.¹⁴⁸ Rozdíl mezi počtem osob s rodným jazykem a počtem

¹⁴³ CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights. *Annual of Language & Politics & Politics of Identity* [online]. [cit. 2015-05-07]. ISSN 18031757. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=72082545&lang=cs&site=ehost-live>

¹⁴⁴ STATISTI NI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. 2015. *Population* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.stat.si/StatWeb/en/field-overview?id=17&headerbar=13>

¹⁴⁵ TABEC, Ksenija. 2007. Italian National Community in Slovene Istria and European Integration. *Romanian journal of political sciences* [online]. 7(1): 154 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1582456X. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=25047105&lang=cs&site=ehost-live>

¹⁴⁶ CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights.

¹⁴⁷ TABEC, Ksenija. 2007. Italian National Community in Slovene Istria and European Integration.

¹⁴⁸ STATISTI NI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. 2015. *Population* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.stat.si/StatWeb/en/field-overview?id=17&headerbar=13>

hlásícím se k menšině je výsledkem postupné integrace a asimilace. Maarská menšina je poměrně silně koncentrovaná v regionu Prekmurje, který sousedí s maarskými hranicemi. Sídlí v něm až 83% obyvatel hlásící se k této menšině. Po etnických Maars ve Slovinsku stále klesá. Důvodem je nízká porodnost, stárnutí této menšiny společně se sídlem v jednom nejméně ekonomicky rozvinutých regionech Slovinska.¹⁴⁹ Maarská menšina je velmi kulturně aktivní, sdružuje se v několika kulturních a vzdělávacích organizacích. Ve veřejné spolupráci s finanční podporou státu vysílá na rádiu přes 18 hodin týdně speciální kanál v maarském jazyce, několikrát týdně i krátké programy v televizi. Jednou týdně vychází maarské noviny.^{150 151}

A mají obě dvě menšiny právně stejný status, tak lze najít rozdíly v tom, jak je k nim postupováno. Největší rozdíl je ve vzdělávání. Zatímco maarská menšina se vzdělává podle zákona ve dvou jazycích, tedy v maarském a v slovinštině, tak italská menšina prochází vzděláváním pouze ve svém rodném jazyce.¹⁵²

Vzájemná ochrana menšin je vyjednána na bilaterální úrovni, jak s Itálií, tak s Maarskem. Cílem těchto dohod je primárně ochrana kultury a přístupu ke vzdělání v rodném jazyce.¹⁵³ Avšak vzhledem k početné slovinštině žijící v Itálii dochází ke zvýhodnění italské menšiny na území Slovinska, za účelem dosažení lepších podmínek pro Slovinci za hranicemi.¹⁵⁴ Pod vedením Evropské unie vznikají na italsko-slovinštině snahy o přeshraniční správu v rámci sjednocení regionu, ve kterém se na obou stranách hranice potkávají stejná etnika, a to v souladu se zásadou subsidiarity. Avšak rozdílnost rozdílů pravomocí mezi státní a regionální úrovní tuto

¹⁴⁹ LIPOTT, Sigrid. 2013. The Hungarian National Minority in Slovenia: Assessment of Protection and Integration after EU Accession. *Romanian journal of European affairs*. Bucharest: European Institute of Romania, **13**(3). DOI: 10.2139/ssrn.2334177. ISSN 1582-8271.

¹⁵⁰ CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights. *Annual of Language & Politics & Politics of Identity* [online]. [cit. 2015-05-07]. ISSN 18031757. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=72082545&lang=cs&site=ehost-live>

¹⁵¹ LIPOTT, Sigrid. 2013. The Hungarian National Minority in Slovenia.

¹⁵² CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights.

¹⁵³ KOZLOVÁ, Michaela. Politická participace příslušníků autochtonních menšin ve Slovinsku. 2006. *Středoevropské politické studie* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, **8**(1): 56-75 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1213-2691. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/dwnld/kozlova106.pdf>

¹⁵⁴ CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights.

spolupráci brzdí.¹⁵⁵ Spolupráce tak funguje především v ekonomické a kulturní rovině.¹⁵⁶

4.2.2. Menšiny z bývalé Jugoslávie

Po vyhlášení samostatnosti Slovinska se otázkou občanství. Automaticky získali nové slovinské občanství etnickí Slovinci na základě registru obyvatel bývalé federativní republiky. Obyvatelé Slovinska, kteří pocházeli z jiných částí Jugoslávie, museli o občanství žádat. Princip *šius sanguinis*¹⁵⁷ ¹⁵⁸ byl vyuffit, za účelem vybudování slovinského národního státu. Slovinské občanství prostřednictvím žádosti získalo okolo 8,5 % tehdejší populace, tedy přibližně sto sedmdesát tisíc osob. Oproti tomu necelé 1 %, asi osmnáct tisíc lidí, bylo po neúspěšné žádosti nebo po nepodání žádosti z registru občanství vymazáno.¹⁵⁹ Podmínky pro přijetí žádosti o občanství byly stanoveny zákonem. Podmínky manželství s občanem Slovinska a zároveň trvalý pobyt minimálně jeden rok, anebo trvalý pobyt po dobu deseti let patří mezi základní požadavky.¹⁶⁰

Ze strany státu nejsou občané hlásící se k národnosti některé z bývalých republik Jugoslávie uznáni jako národnostní menšina. Nemají žádná specifická práva, která Slovinsko přiznává autochtonním menšinám. Právě naopak nepřiznáním statusu menšiny jsou v rámci etnickým Slovincům nebo autochtonním menšinám diskriminováni. Diskriminování nejsou na svých občanských nebo politických právech, ale jen z komunitaristického pohledu. Jejich status ve společnosti je velmi nízký. V tuzemské společnosti je neuznávána a tím trpí i jejich socio-ekonomický status a možnost ovlivnit sociálních, kulturních i politických otázek.¹⁶¹

¹⁵⁵ NADALUTTI, Elisabetta. 2012. Is Cross-Border Governance Emerging over the Border between Italy and Slovenia? *Journal of Contemporary European Studies*. 20(2): 181-197. DOI: 10.1080/14782804.2012.685390. ISSN 1478-2804. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14782804.2012.685390>

¹⁵⁶ TABEC, Ksenija. 2007. Italian National Community in Slovene Istria and European Integration. *Romanian journal of political sciences* [online]. 7(1): 154 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1582456X. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=25047105&lang=cs&site=ehost-live>

¹⁵⁷ *šius sanguinis* je právní zásada určení občanství. To je určeno na základě občanství rodičů, tedy podle krve.

¹⁵⁸ PAVLÍ EK, Václav. *Ústavní právo a státov da: Obecná státov da*. Praha: Linde, 1998, 363 s. ISBN 978-807-2011-414.

¹⁵⁹ ZORN, Jelka. 2005. Ethnic Citizenship in the Slovenian State. *Citizenship Studies*. 9(2): 135-152. DOI: 10.1080/13621020500049093. ISSN 1362-1025. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13621020500049093>

¹⁶⁰ CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights. *Annual of Language & Politics & Politics of Identity* [online]. [cit. 2015-05-07]. ISSN 18031757. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=72082545&lang=cs&site=ehost-live>

¹⁶¹ KRALJ, Ana. 2008. When becomes : discrimination of unrecognized national minorities in Slovenia. *Revija za sociologiju*. [Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske, 39(4). ISSN 0350-154x.

Přesně po tyto obyvatel hlásící k národnostem bývalých republik SFRJ nelze přesně určit kvůli podmínkám, které byly vytvořeny pro bývalé občany Jugoslávie. Právní jako menšiny jsou uznávány pouze tzv. autochtonní menšiny a údaje o příslušnosti k jiným národnostem nejsou u občanů Slovinska shromažďovány. Navzdory tomu, si alespoň přibližný počet lze odvodit z jiných statistik. Přibližně 7 % populace v roce 2002 se v rámci sčítání obyvatelstva přihlásilo k jiné, než slovinské národnosti. Bosenštinu, chorvatštinu, srbsštinu, makedonštinu nebo srbo-chorvatštinu jako svůj rodný jazyk uvedlo více jak 8 % populace.¹⁶²

Garance vzdělání v rodném jazyce platí pouze pro ústavou uznané menšiny. Ostatním menšinám jsou na základě bilaterálních smluv umožněny lekce rodného jazyka v rámci školní výuky, ale organizace a zajištění zdrojů zůstává na samotných menšinách bez podpory státu. Pro menšiny, které nemají podporu státu, k jejich národnosti se hlásí, neexistuje žádná možnost vzdělávání prostřednictvím státních vzdělávacích institucí.¹⁶³

Podle porovnání statistik o migraci a etnicitě ze sčítání obyvatelstva z roku 2002 lze soudit, že část menšin se hlásí k slovinské národnosti, přestože pochází z jiné části bývalé SFRJ. Kromě toho, že část jich sídlí na území Slovinska podstatnou část svého života a skutečně se považují za Slovinci, je to přitom možná diskriminací menšin. Množství imigrantů z doby SFRJ v ní, že přiznáním se ke slovinské etnicitě se zlepšují jejich sociální status.¹⁶⁴

5. Stranické systémy zkoumaných zemí

Cílem této kapitoly je odpovědět na následující otázky: Jak se vyvíjely stranické systémy zkoumaných zemí a jaká je jejich současná podoba? Jaké byly a jsou výsledky parlamentních voleb a jakou podobu má a má volební geografie? Jsou ve zkoumaných zemích strany zastupující menšiny? Jakým způsobem se profilují politické strany zastupující menšiny? Jaké je personální složení parlamentních stran z hlediska příslušnosti poslanců k menšinám?

¹⁶² STATISTI NI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. 2015. *Population* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.stat.si/StatWeb/en/field-overview?id=17&headerbar=13>

¹⁶³ KRALJ, Ana. 2008. When becomes : discrimination of unrecognized national minorities in Slovenia. *Revija za sociologiju*. [Zagreb: Sociološko društvo Hrvatske, 39(4). ISSN 0350-154x.

¹⁶⁴ FITNIK, Janja. 2008. Statistical Facts are Human Fates: Unequal Citizens in Slovenia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 34(1): 77-94. DOI: 10.1080/13691830701708775. ISSN 1369-183x. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691830701708775>

5.1. Estonsko

5.1.1. Vývoj stranického systému

Vznik souasného estonského stranického systému předcházel předprávní fáze již v osmdesátých letech dvacátého století. Jako první předchůdce politických stran lze považovat tehdy vznikající ekologická hnutí, ze kterých se časem generovala část reformních elit. Podstatnou změnou prošlo na konci osmdesátých let také Estonská komunistická strana (EKP). V červnu 1988 nastoupil do vedení EKP reformní záměrný Vaino Väljas, který byl představitelům nacionálního křídla strany. Väljas začal postupnou přeměnou jak EKP, tak celého Estonska. Lidová fronta, která vznikla v dubnu 1988, byla inkubátorem pozdějších politických hnutí a stran. Až byla nejprve ovládána předválebními reformními komunisty, tak postupem času otevřela své aktivity i mimo EKP.¹⁶⁵

Jako první politická strana mimo EKP vznikla v lednu 1990 jako součást Lidové fronty Estonská sociálně demokratická strana nezávislosti (*Eesti sotsiaaldemokraatlik iseseisvupartei*, ESDIP). Vzápětí na ni svým vznikem navázala Estonská liberálně demokratická strana (*Eesti liberaldemokraatlik partei*, ELDP). Volební úspěchy Lidové fronty zastřešující tyto subjekty ve volbách do Nejvyššího sovětu ESSR a Nejvyššího sovětu SSSR znamenaly další krok k samostatnosti.¹⁶⁶ Lidová fronta zaujala centristickou pozici v novém politickém spektru, zatímco na krajích se usídlily dvě radikální uskupení. Na jednom konci Strana estonské národní nezávislosti (*Eesti Rahvusliku Sõltumatuse Partei*, ERSP), protiruská strana, která silně podporovala estonskou nezávislost a na druhém konci Mezinárodní hnutí pracujících ESSR (*Interdviflenie*), které se hlásilo k hodnotám sovětského svazu a zastupovalo ruský mluvící populaci.¹⁶⁷

Do prvních svobodných voleb do *Riigikogu* v roce 1992 kandidovalo 38 politických stran a koalic. Vzhledem k podmínkám udělení estonského občanství a naturalizace¹⁶⁸ byli z těchto voleb vyloučeni obyvatelé neestonského původu (první možný termín získání občanství prostřednictvím naturalizace byl 30. 3. 1993), hlavně

¹⁶⁵ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.

¹⁶⁶ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy*.

¹⁶⁷ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: Iffmár - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

¹⁶⁸ Viz kapitola 3.1.3. Vývoj politického systému

tedy rusofonní populace.¹⁶⁹ Volby byly velmi ovlivněny protiruskou (protiruskou) náladou ve společnosti a v důsledku zaznamenaly volební úspěchy stredové a pravicové strany a koalice (Vlast, KK, ERSP a další)¹⁷⁰. Ústřední temnou linií se stala národní spojená s postkomunistickou, definovaná na ose Estonci x neestonci (antikomunismus x komunismus). Zvláštností je úspěch antisystémové strany Nezávislí royalisté (*Sõltumatud Kuningriiklased*).¹⁷¹

Estonický stranický systém se v období po prvních volbách potýkal hned s několika problémy. Nízký zájem občanů o politickou participaci, politické aféry a špatná organizační struktura politických stran vedly k rychlé ztrátě důvěry v politické strany. Nastavení systému, které zvýhodňovalo koalice, vedlo k jeho velké atomizaci.¹⁷² ¹⁷³ Zákon o volebních stranách z roku 1994 měl systém konsolidovat a stabilizovat. Strany podle nového zákona potřebovaly minimálně tisíc členů pro možnost zúčastnit se voleb. Zákon také stanovil, že politické strany, která neuspěje v dvou po sobě jdoucích volbách do parlamentu, bude zrušena registrace. Avšak v prvních následujících volbách nebylo striktně uplatněno pravidlo o minimálním počtu členů strany potřebných k účasti ve volbách.¹⁷⁴

Volby v roce 1995 již ovlivnila ruský mluvící naturalizovaná menšina. Socioekonomické temnou na ose město x venkov bylo zvýrazněno důsledkem ekonomických reforem, které prosadila pravicová vláda Marta Laara (Vlast). Znakem celého stranického systému byl posun na pravo-levé ose směrem doprava. Důvodem byl stále převládající antikomunismus a celková negace socialismu a levicové politiky. Strany mají tendenci se identifikovat jako stredové nebo pravicové. Příkladem může být Estonská sociálně demokratická strana, která se voleb zúčastnila v koalici Umírněná (*Mõõdukad*). Později v roce 1996 se tato koalice transformovala v politickou stranu práv s názvem Umírněná.¹⁷⁵

¹⁶⁹ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* . Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

¹⁷⁰ Viz kapitola 5.1.2. Volební výsledky a volební geografie

¹⁷¹ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice.* Banská Bystrica: Iffmár - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

¹⁷² HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů.* Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.

¹⁷³ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimír DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* . Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

¹⁷⁴ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy.*

¹⁷⁵ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku.*

Zm na volebního zákona v roce 1998 zakázala vytváření koalic ve volbách do parlamentu, což znamenalo postupnou přeměnu volebních koalic v samostatné politické strany. Následovala postupná deatomizace stranického systému a změna na pluralitní systém. Voleb v roce 1999 se účastnilo 12 politických subjektů, což je o čtyři méně, než voleb předchozích a dvacet méně, než v roce 1992.¹⁷⁶

Slabou institucionalizací politických stran a nestabilitu stranického systému potvrdily i následující volby v roce 2003, ve kterých úspěšně kandidovala nová politická strana Unie pro republiku (*Ühendus Vabariigi Eestis Res Publica*). Tato strana postavila celou svou volební kampaň na negaci tehdejšího systému. Kritika vývoje politiky a politické kultury stala se druhým největším volebním ziskem. Zároveň v těchto volbách podle neúspěchu stran zaměřených na rusofonní populaci lze tvrdit, že nacionální čírná linie mezi etnickými Estonci a ruský mluvící populací slábne.¹⁷⁷

V roce 2003 se ve stranickém systému nacházelo šest relevantních stran, které se dosud snaží na ideologické ose zaujímat místa ve středu nebo vpravo, což znamená poměrně nízkou polarizaci stranického systému. Dříve atomizovaný stranický systém se pomalu přeměnil na umírněný pluralitní systém.¹⁷⁸

Následující volby v roce 2007 a 2011 znamenaly potvrzení trendů z předchozích voleb o ustalování stranického systému, hlavní socioekonomická čírná linie, menší počet relevantních stran a nízká polarizace systému.

5.1.2. Volební výsledky a volební geografie

První svobodné volby do *Riigikogu* se v Estonsku uskutečnily v roce 1992. Do voleb vstoupilo 38 různých subjektů, z nichž se do parlamentu proboujvalo 10 stran a volebních koalic. Nejúspěšnější byla koalice čtyř konzervativních pravicových stran *Vlast (Isamaa)*. Vláda vedená Martem Laarem začala ekonomické reformy začleněním vytvoření otevřeného trhu. V roce 1994 po aféře se špatnou finanční operací byla vláda vyslovena nedůvěra a na místo premiéra nastoupil Andreas Tarand, který vedl zemi jen do řádných voleb v roce 1995.¹⁷⁹ Součástí vlády byla také koalice Umírněných

¹⁷⁶ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* .

¹⁷⁷ POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: příklad napětí mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: Vydavatelství Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.

¹⁷⁸ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* . Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

¹⁷⁹ TOMEČEK, Luboš. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.

(*Mõõdukad*), skládající se z Estonské venkovské strany st edu (*Eesti maa-keskerakond*, EMKE) a Estonské sociálně demokratické strany (*Eesti sotsiaaldemokraatlik partei*, ESDP) a ERSP. V opozici naopak byla druhá nejúspěšnější koalice Bezpečný domov (*Kindel Kodu*, KK) skládající se z Koalici ní strany (*Eesti Koonderakond*, EK) a menších agrárních stran. Estonská podnikatelská strana (*Eesti Ettevõtjate Erakond*, EEE) a Zelení (*Rohelised*) získali po jednom osobním mandátu v prvním skrutiniu. Volební účast byla 68 %.^{180 181} Jednotlivé strany a koalice získaly převahu zpravidla v celých volebních obvodech nebo v územně souvislých celcích.¹⁸²

Ve volbách do *Riigikogu* v roce 1995 kandidovalo jifi jen 16 politických subjektů, ze kterých 7 získalo mandáty v parlamentu. Ve volbách došlo k porážce pravicových stran. Jednoznačně volby vyhrála ufi samostatně kandidující EK se ziskem 41 mandátů. Druhá skončila nová konzervativně liberální Estonská reformní strana (*Eesti Reformierakond*, ER), která jako jediná úspěšná pravicová strana nebyla poznamenána skandály předchozí vlády. Těti se umístila Estonská strana st edu (*Eesti Keskerakond*, K), která v ele s Edgarem Savisaarem utvořila společně s EK vládu. Víť z minulých voleb koalice Vlast získala pouze 8 mandátů. Do parlamentu se je-t dostaly Umírněná, Republikánská a konzervativní lidová strana (*Parempoolsed*) a koalice stran zaměřených na ruskou menšinu Ná-domov je Estonsko (*Meie Kodu On Eestimaa*), která byla tvořena Estonskou sjednocenou lidovou stranou (*Eestimaa Ühendatud Rahvapartei*, EÜR) a Ruskou stranou Estonska (*Vene Erakond Eestis*, VEE).¹⁸³¹⁸⁴ Naprostou většinu volební obvodů plně opanovala EK. Stálou vysokou podporu má koalice Umírněná v západní části Harju. Přes účast koalice Ná-domov je Estonsko, která cítila na ruskou menšinu se oblastí s vyším zastoupením ruské menšiny dělily mezi vítěznou EK, st edovou K a právě pro-ruskou Ná-domov je Estonsko.¹⁸⁵

Následující parlamentní volby v roce 1999 byly poznamenány změnou volebního zákona a zákazem volebních koalic.¹⁸⁶ Cofi v praxi znamenalo velký nárůstu sloučení stran. Umírněná se sloučila s Lidovou stranou (*Rahvaerakond*), jejími

¹⁸⁰ Viz kapitola 3.1.3. Vývoj politického systému

¹⁸¹ Viz Příloha Volby *Riigikogu* 1992

¹⁸² Viz Příloha Volební geografie 1992

¹⁸³ Viz příloha Volby *Riigikogu* 1995

¹⁸⁴ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.

¹⁸⁵ Viz příloha Volební geografie 1995

¹⁸⁶ Viz kapitola 3.1.3. Vývoj politického systému

předsedou byl Toomas Endrik Ilves, a dalšími menšími stranami. Středové K a Estonská venkovská lidová strana (*Eesti Maarahva Erakond*, EME) Arnolda Rüütela přes úzkou spolupráci ve volební kampani kandidovaly zvlášť. Ruské strany VEE a EÜRP se na sloučení nedohodly a přes riziko neúspěšného uzavření klauzule kandidovaly každá sama. Již na konci roku 1995 se sloučily Vlast a ERSP, čímž vznikla Vlastenecká unie (*Isamaaliit*). Volební účast nastihlo 12 stran. Zvítězila Estonská strana středů, ale nebyla schopná získat podporu pro sestavení vlády, tak byla vytvořena koaliční vláda, ve které usedli zástupci středových stran Vlast, ER a Umírněný pod vedením Marta Laara. Volební účast byla nižší než v předchozích dvou volbách, a to 53 %.^{187 188 189} Ani tyto volby neznamenaly nic na stálé podpoře Umírněných v západní části Harju a okolí Tallinu. Okresy s převahou ruské menšiny ovládla vítězná K, s výjimkou několika okresů, ve kterých vyhrála EÜRP.¹⁹⁰

Před volbami v roce 2003 na politickou scénu vstoupily dva nové subjekty. Nástupnická strana EME Estonská lidová unie (*Eestimaa Rahvalit*, ERL) a Unie pro republiku Res publica (*Ühendus Vabariigi Eestis Res Publica*, Res Publica). Prvním předsedou Res publica se stal politolog prof. Rein Taagepera. Počet politických stran v parlamentu se také v těchto volbách snížil. Ve volbách v roce 2003 získalo mandát 6 politických stran. Vládu vytvořili Juhanem Partsem vytvořili Res Publica, ER a ERL. Přestože Res Publica a K získaly stejný počet mandátů, tak Koalici nenalezla koaliční partnery. V opozici zůstaly kromě K ještě Vlastenecká unie a Umírněný.^{191 192 193} Volební účast byla 58 %.¹⁹⁴ Volby v roce 2003 znamenaly ztrátu jistých pozic Umírněných v Harju. V okolí města Narva a městečku samotném, kde se nachází největší koncentrace ruské národnostní menšiny, opět získala největší podporu Estonská strana středů, avšak zvítězila i v okrscích s minimálním zastoupením ruské menšiny. Naopak

¹⁸⁷ Viz Příloha Volby 1999

¹⁸⁸ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.

¹⁸⁹ HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.

¹⁹⁰ Viz Příloha Volební geografie 1999

¹⁹¹ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy*.

¹⁹² HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

¹⁹³ Viz Příloha Volby Riigikogu 2003

¹⁹⁴ VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

v Mardu, kde je také jedna z nejvíce koncentrací ruské národnostní menšiny, jifi potetí za sebou vyhrála EÜR. ¹⁹⁵

Ve volbách v roce 2007 zvítila ER se ziskem 31 mandátů. Následována byla Estonskou stranou středů, která získala 29 mandátů. Nová strana, která vznikla spojením Vlastenecké unie a Res Publica pod jménem Pro vlast a republiku (*Isamaa Ja Res Publica Liit*, IRL) skončila s 19 mandáty na třetím místě, což znamená podstatnou ztrátu oproti minulému období, ve kterém Res Publica s 28 mandáty byla součástí vlády. Umírnění se v roce 2006 přejmenovali na Estonskou sociálně demokratickou stranu (*Sotsialdemokraatlik Erakond*, SDE). Po těchto volebních obdobích se také do *Riigikogu* vrátili Zelení. Volební účast byla 61 %. ^{196 197} Ve volbách v roce 2007 si zvítili ve většině okrsků mezi sebou rozdělily ER a K. V okrscích, ve kterých zvítila K, je často v první zastoupení ruské národnostní menšiny, která tak může hrát rozhodující roli v elektorátu. Příkladem mohou být město Kunda a okrsky Anija a Tapa na severu Estonska, ve kterých ve všech minulých volbách vítězily strany nejúspěšnější v celostátním měřítku. ¹⁹⁸

Dalšími parlamentními volbami byly volby v roce 2011. Do *Riigikogu* se dostaly 4 strany. Opět zvítila ER, která navíc získala o 2 mandáty více, než v předchozích volbách, tedy 33. Dalšími parlamentními stranami jsou K (26 mandátů), IRL (23 mandátů) a SDE (19 mandátů). ^{199 200} Estonská strana středů potvrdila svou podporu v obvodu Ida-Viru na severo-východě země a v okolí Tallinnu, kde je koncentrace ruské menšiny nejvíce. ²⁰¹

Posledními parlamentními volbami, které v Estonsku proběhly, byly volby v roce 2015. Ty vyhrála ER před K. Kromě již ustálených stran IRL a SDE se do parlamentu dostaly také Estonská konzervativní lidová strana (*Eesti Konservatiivne Rahvaerakond*, EKR) a Estonská svobodná strana (*Eesti Vabariik*, EV). Podporu ztratily IRL a SDE. Velikost této ztráty víceméně odpovídá zisku nových stran. ²⁰²

¹⁹⁵ Viz Příloha Volební geografie 2003

¹⁹⁶ VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

¹⁹⁷ Viz Příloha Volby *Riigikogu* 2007

¹⁹⁸ Porovnej přílohy Volební geografie 2007 a Mapa podílu ruské menšiny na obyvatelstvu

¹⁹⁹ Viz příloha Volby *Riigikogu* 2011

²⁰⁰ VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

²⁰¹ Viz příloha Volební geografie 2011

²⁰² Viz Příloha Volby *Riigikogu* 2015

5.1.3. Politické strany zastupující národnostní menšiny / národnostních menšin

V rámci stranického systému a jeho vývoje se objevilo několik stran, jejichž cílem bylo reprezentovat zájmy ruské menšiny. Až se jednalo o koalici Národov je Estonsko nebo později o její strany kandidující samostatně, tak ani VEE ani EÜRP neměly výrazné volební úspěchy. Jedno období v parlamentu koalice Národov je Estonsko a jedno samostatné období pro EÜRP znamenají, že ruská menšina stále podporuje estonské strany, které hájí i jejich zájmy. Stranou, jejíž podstatnou část elektorátu tvoří ruská menšina, je Estonská strana středů. Středověká politika, kterou K zastává, hájí v dostatečné míře i zájmy ruské menšiny.²⁰³ VEE se v roce 2012 sloučila s SDE²⁰⁴, čímž skončila existence poslední strany aktivně se účastnící parlamentních voleb reprezentující přímo ruskou menšinu.²⁰⁵

5.1.4. Personální analýza Riigikogu po volbách v roce 2011

Cílem této podkapitoly je personální analýza parlamentu Estonska se zaměřením na příslušnost poslanců k národnostním menšinám. Analyzováno je složení po volbách do *Riigikogu* v roce 2011. Úkolem této podkapitoly je odpovědět následující otázky: Jaké bylo personální obsazení parlamentních stran z hlediska příslušnosti k národnostním menšinám? Za jaký obvod a jakou politickou stranu byli tito poslanci zvoleni do *Riigikogu*?

Ve volbách v roce 2011 se do parlamentu dostaly pouze čtyři politické strany a to ER, K, IRL a SDE. Do parlamentu se dostalo hned 9 kandidátů, kteří se hlásí k ruské národnosti, nebo jejichž rodným jazykem je ruština. Z toho dva byli náhradníci. Osm zástupců ruské menšiny v době zvolení bylo členy ER (z toho jeden náhradník) a poslední zástupkyní, která nahradila rezignovaného poslance, byla členkou SDE. Tyto čtyři zástupci (z toho dva byli náhradníci) byli v parlamentu první období. Nejdéle sloufící zástupci ruské menšiny jsou Vladimir Velman (ER) a Mihhail Stanuhhin (ER), kteří byli poprvé zvoleni do *Riigikogu* v roce 1999. Valeri Korb (ER) zvolený poprvé v roce 2003 poprvé neúspěšně kandidoval za koalici Estonsko je národov v roce

²⁰³ HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.

²⁰⁴ LANDSFORD, Thomas. *Political Handbook of the World 2015*. 2015. ISBN 978-1-4833-7157-3.

²⁰⁵ VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

1995. Dalšími zástupci jsou Viktor Vassiljev (ER), Olga Sõtnik (ER), Mailis Reps²⁰⁶ (ER) a Denis Boroditš (ER). Ke konci volebního období se jako náhradníci dostali Mihhail Korb (ER) a Tatjana Jaanson (SDE).^{207 208}

Ti zástupci kandidovali v prvním obvodu Tallina Haabersti, dva obvodu Ida-Virumaa na severovýchod země a v Harju ja Raplammaa (okolí Tallinu) a po jednom v Talinna Kesklinna a Pärnumaa.²⁰⁹ Relativně po etně zastoupení poslanců ruské menšiny v obvodech Tallinu a přilehlé Harju odpovídalo podílu ruské menšiny v populaci. Jeden mandát pro zástupce ruské menšiny z obvodu Pärnumaa také korespondoval s podílem populace ve městě Pärnu a blízkém okolí. Ale pouze dva zástupci zvolení v obvodu Ida-Virumaa, neodpovídají vysokému podílu ruské menšiny v dané oblasti.²¹⁰

Celkový počet zástupců ruské menšiny v *Riigikogu* také neodpovídá celkové velikosti menšiny. Zatímco v estonské populaci se vyskytuje jedna čtvrtina etnických Rusů, tak do *Riigikogu* bylo zvoleno pouze 8,9 % poslanců ruské národnostní menšiny. Důvodem může být nízký zájem ruské menšiny o věci veřejné, nízká ochota aktivně se podílet na politice nebo také identifikace elektorátu ruské menšiny s programem estonských stran a estonskými politiky. Podporou pro tvrzení, že se ruská menšina identifikuje s estonskými politickými aktéry, je postupné opuštění politické scény v rámci etnickými ruskými stranami.

V ostatních volbách ve zkoumaném období s výjimkou prvních voleb v roce 1992 a prvních voleb s účastí ruské menšiny v roce 1995 bylo zastoupení rusky mluvící menšiny stejné. Po volbách 1999 a 2007 to bylo 8 poslanců a po volbách 2003 jen 6 poslanců.²¹¹ Z toho vyplývá, že ruská menšina nemá vliv volit zástupce, kteří by reprezentovali zájmy práv ruské menšiny.

²⁰⁶ Poslankyně, která se silně zasazuje o jazyková práva menšin, zvolená za obvod *Harju ja Raplammaa*, ve kterém je velký zastoupení ruské menšiny. Avšak její příslušnost k ruské menšině není ověřena.

²⁰⁷ RIIGIKOGU. 2015. *Riigikogu* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.riigikogu.ee/>

²⁰⁸ VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

²⁰⁹ Viz příloha Mapa obvodů

²¹⁰ Viz příloha Mapa podílu ruské menšiny na obyvatelstvu

²¹¹ RIIGIKOGU. 2015. *Riigikogu* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.riigikogu.ee/>

5.2. Slovinsko

5.2.1. Vývoj stranického systému

Formování stranického systému Slovinska začalo přípravou fází již v osmdesátých letech dvacátého století. Specifické postavení Slovinska a poměrně velká liberalizace umožnily vznik prvních neformálních organizací, ze kterých se časem generovaly opoziční elity. Skupiny reformně orientovaných intelektuálů byly soustředěny v silně liberalizované kulturní oblasti, hlavně okolo periodik *Nova revija* a *Mladina*. V letech 1988 a 1989 začaly vznikat první politické strany, z nichž se část snaží navazovat na meziválečný stranický systém.²¹²

Zároveň se přeměnily některé socialistické organizace na politické strany a vytvořil se pluralitní politický systém. Nástup Milana Kučana z reformního křídla do čela Svazu komunistů Slovinska (*Zveza komunistů Slovenije*, ZKS) otevřel politický systém a umožnil rozvoj občanské společnosti a demokratizaci. Před prvními demokratickými volbami v roce 1990 se nově vzniklé opoziční strany spojily do koalice s názvem Demokratická opozice Slovinska (*Demokratska opozicija Slovenije*, DEMOS). ZKS se přejmenovala na ZKS – Strana demokratické obnovy (*ZKS – Stranka demokratice Pre-ove*, ZKS – SDP).²¹³

Politické strany odvozovaly svůj původ ze dvou směrů, respektive skupin. Levá část spektra vznikla přeměnou socialistických organizací, jako například ze Slovinského socialistického svazu mládeže (*Zveza socialistične mladine Slovenije*) nebo z odborových organizací. Dále do této skupiny patří strany formované bývalými členy ZKS, tedy reformními komunisty. Druhou část tvořily hlavní politické strany vycházející z koalice DEMOS, které formovaly převážně pravou část politického spektra. Vznik stranického systému byl poznamenán typem přechodu k demokracii. Politické strany jsou silně personalizovány a jejich názvy často neodpovídají skutečné ideologii. Jméno strany je vnímáno jako značka, spíše než ukázka zaměření.^{214 215}

²¹² CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

²¹³ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 529-550. ISBN 8073670380.

²¹⁴ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

²¹⁵ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy*.

V prvních svobodných volbách v roce 1990 zvítila koalice DEMOS, avšak vzhledem k ideové rozdílnosti se záhy rozpadla. Mandáty v rámci koalice získalo šest politických stran. Nestabilní atomizovaný stranický systém se širokou vládní koalicí znamenal pád vlády a následné předčasné volby v roce 1992. V předčasných volbách zvítila reformovaná levice na úkor stran bývalé koalice DEMOS.²¹⁶ Další roky se nesly ve znamení koncentrace a stabilizace stranického systému. Docházelo k ustálení složení menších stran a jejich vstupování do větších subjektů. Vytvořil se polarizovaný systém. Úspěšná deatomizace znamenala změnu stranického systému na multipartismus.²¹⁷

Typickou linií, která převládá v celém stranickém systému, je socioekonomická linie transformace. Formování stranického systému bylo kvůli přehlednosti tohoto konfliktu skoro totožné s tradičním strukturováním západních stranických systémů podle osy levice – střed – pravice. Dalším výrazným tématem byl konflikt rurálního – katolického slovníku obyvatelstva s urbánním – sekulárním. Vliv katolické církve na politiku a společnost byl ve Slovinsku vždy značný. Do procesu však zasahovaly i méně výrazná témata. Ekologické otázky, agrární zájmy nebo konflikt komunismus x antikomunismus měly také vliv na získávání podpory elektorátu.²¹⁸

Společným znakem dvou následujících parlamentních voleb v letech 1996 a 2000 byl nástup populismu a také úspěch Demokratické strany důchodců Slovinska (*Demokrati na stranka upokojencev Slovenije*, DeSUS), která se pohybuje na rozmezí mezi politickou stranou a zájmovým hnutím.²¹⁹ DeSUS se zaměřuje na velmi úzkou zájmovou skupinu a nabízí velmi tematicky omezený plytký program. Převážně levicové a středolevicové strany v elese s charismatickými lídry používají populistickou rétoriku za účelem získání větší podpory, což se jim v krátkodobém horizontu daří.²²⁰

Stabilizace slovinského stranického systému a jeho elektorátu byla ve volbách v roce 2000 značná. Přechod voličů mezi jednotlivými stranami byl minimální a docházelo k nim hlavně mezi ideově blízkými subjekty. Změna přišla ve volbách

²¹⁶ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy*.

²¹⁷ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.

²¹⁸ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 529-550. ISBN 8073670380.

²¹⁹ CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.*

²²⁰ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

v roce 2004, kdy po dlouhé stabilní vládě Liberálních demokratů Slovinska (*Liberalni demokrati Slovenije*, LDS) zvíťazila pravicová Slovinská demokratická strana (*Slovenska demokratska stranka*, SDS). Slovinský stranický systém přes vyvíjí po et relevantních stran spíše připomíná systém umírněné pluralitní, než polarizovaný pluralismus. Vytvářejí se stále z etelněji dva protilehlé póly na pravolevé ose spojené vedlejšími póly. Systém směřuje k alternaci mezi pravicovými a levicovými vládami. V této fázi lze považovat politický systém Slovinska, jako jeden z mála mezi postkomunistickými státy, za konsolidovaný a to i přes vysoký počet a vysokou fragmentaci stranického systému.²²¹

Rok před následujícími volbami vznikla nová sociálně liberální strana Zares ó Nová politika (*Zares ó Nova Politika*), její členové dříve působili v LDS. Strana mobilizovala voliče populistickou rétorikou a Zares se ve volbách v roce 2008 dostala do parlamentu.²²² Až byla po volbách naděje na obnovení trvalejší vlády levice, nestalo se tak. Zares byl menší součástí středolevé vlády, která přivedla Slovinsko k předčasným volbám v roce 2011. V těchto volbách se dříve ustálené složení parlamentu razantně změnilo. Do parlamentu se proboujaly dva úplně nové politické subjekty Občanská kandidátka Gregora Viranta (*Državljska lista Gregorja Viranta*) a Kandidátka Zorana Jankoviće ó Pozitivní Slovinsko (*Lista Zorana Jankovića - Pozitivna Slovenija*), která zaujala dominantní pozici na levé straně spektra. Do parlamentu se nedostaly sociálně liberální strany Zares a LDS. LDS neuspěla poprvé od voleb v roce 1992. Stranický systém tedy prochází destabilizací. Polarizace stranického systému ale zůstává stejná. Následující předčasné volby v roce 2014 potvrzují tyto trendy.

5.2.2. Volební výsledky a volební geografie

První volby do Národního shromáždění (*Državni zbor*) samostatné Republiky Slovinsko proběhly v roce 1992 po pádu široké antikomunistické koalice DEMOS. Do Národního shromáždění se dostalo 8 politických subjektů. Volby vyhrála Liberálně demokratická strana (*Liberalno demokratska stranka*, LDS) s 22 mandáty. Následována byla Slovinskými křesťanskými demokraty (*Slovenski kršćanski*

²²¹ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maximilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 529-550. ISBN 8073670380.

²²² HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPECEK. *Origin, ideology and transformation of political parties: East-Central and Western Europe compared*. Burlington: Ashgate, 2010, 263 p. ISBN 978-0-7546-9661-2.

demokrati, SKD) s 15 mandáty, Sjednocenou kandidátkou (*Združena lista*, ZL) se 14 mandáty a Sociálně demokratickou stranou Slovinska (*Socialdemokratska stranka Slovenije* SSS). Vláda byla složena z čtyř politických stran a to LDS, SKD, ZL a SSS a premiérem se stal Janez Drnovšek (LDS). Během tohoto volebního období probíhala koncentrace stranického systému. Došlo ke sloučení Demokratické strany (*Demokratska stranka*), která měla v parlamentu 6 mandátů s LDS. Toto sloučení však odmítl celý poslanecký klub, který si založil novou stranu Demokrati Slovinska (*Demokrati Slovenije*, DS). Věchpět poslanců strany Zelení Slovinska (*Zeleni Slovenije*, ZS) založilo novou stranu, která se také spojila s LDS. Společně přijali nový název Liberální demokrati Slovinska (*Liberalni demokrati Slovinska*, také LDS). Pro toto volební období je charakteristický přesun mezi parlamentními kluby. Ten vedl až k rozpadu některých z nich. Změna probíhala také na levé straně spektra, kde ZL, společně s kandidátkou postkomunistické SDP a menších levicových stran se přeměnila na politickou stranu s názvem Sjednocená kandidátka sociálních demokratů (*Združena lista sociálních demokratov*, ZLSD).^{223 224}

Následující volby v roce 1996 opět vyhrála LDS, která navíc ještě posílila na 25 mandátů. Stabilní levicová volební základna znamenala zisk mandátů také pro ZLSD a nově pro DeSUS. Naopak na pravicové straně spektra měla stabilní volební základnu pouze SKD. Celkem se do parlamentu dostalo 7 politických stran.²²⁵ V těchto volbách byla vysoká volební účast a to 73,7%. První vládní koalici vytvořily LDS, ZLSD, DeSUS, SNS s podporou poslanců za autochtonní menšiny a Cirila Pucka, který vystoupil z SKD a dále působil v parlamentu jako nezávislý. Avšak v hlasování o dříve tato vládní koalice podporu nezískala. V důsledku vzniká špragmatická koalice středolevo-pravicové SLS a středolevé LDS s účastí DeSUS. V roce 1999 vzniká Koalice Slovinsko (Koalicija Slovenija), která sdružuje pravicovou část politického spektra, konkrétně SLS, SKD a SDS. Navíc dochází ke sloučení stran SLS a SKD do nové pravicové formace SLS+SKD *Slovenska ljudska stranka*. Avšak nestabilní spojení těchto dvou stran vede k oddělení části členů a vznik nové politické strany Nové

²²³ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maximilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 529-550. ISBN 8073670380.

²²⁴ Viz příloha Volby Národní shromáždění 1992

²²⁵ Viz příloha Mandáty Národní Shromáždění 1996

Slovinsko ó Kesanská lidová strana (*Nova Slovenija ó Kr–anska ljudska stranka*, NSi).²²⁶

V roce 2000 se zúastnilo voleb do Národního shromáfd ní celkem 11 politických subjekt . Volební úast byla 70,37%. Volby p inesly dal–í posílení LDS, tentokrát ufl na 34 mandát , cofl je více, jak 1/3 Národního shromáfd ní.²²⁷ Vláu vytvo il Janez Drnov–ek spole n s levicovými ZLSD a pravicovými SLS+SKD za podpory DeSUS. Po zvolení Drnov–eka prezidentem vláu opoustila SLS+SKD.

P ed volbami se rozpadlo spojení SLS+SKD. Volby v roce 2004 znamenaly oslabení LDS a volební úsp ch pro SDS, která zví zila a získala 29 mandát . P es úzké zam ení na ást obyvatelstva si svou pozici v parlamentu jifl t etí období udrfl el DeSUS. Zm ny byly zap í in ny posunem LDS doleva a umofnily centristické SDS získat st edo(-levé) voli e. Zárove se LDS svou dlouhou vláu vy erpala a SDS potla ila svou anti-komunistickou rétoriku a nabídla alternativu vláu LDS. Vláu byla vytvo ena t emi konzervativními stranami SDS, NSi a SLS s ú astí levicové DeSUS. S drobnou zm nou, místo SLS+SKD ufl jen SLS, z stalo slofení parlamentních stran stejné, jen docházelo k redistribuci mandát .^{228 229}

Nový sm r nabrala politická scéna ve volbách v roce 2008. Objevily se nové subjekty na politické scén . ZLSD byla p ejmenována na Sociální demokraty (*Socialni demokrati*, SD) a do parlamentu se dostaly dv nové strany. *Zares ó Nova politika*, která byla založena bývalými leny LDS. V koalici s SLS se do parlamentu dostala také Strana mladých Slovinska (*Stranka mladih Slovenije*, SMS). LDS zaznamenala výrazný propad v po tu mandát . Nejvíce mandát získaly SD a SDS.²³⁰

V roce 2011 prob hly p ed asné volby. Do parlamentu se dostaly dv úpln nové strany, Kandidátka Zorana Jankovi e ó Pozitivní Slovinsko a Ob anský seznam Gregorja Viranta. Naopak se do parlamentu nedostaly LDS, SNS ani nová strana minulých voleb Zares.

Poslední volby ve zkoumaném období prob hly v roce 2014. V t chto volbách do–lo op t ke zm nám ve stranickém systému. Vládní Pozitivní Slovinsko se rozpadlo a

²²⁶ HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systém* . Praha: Portál, 2005, s. 529-550. ISBN 8073670380.

²²⁷ Viz p íloha Mandáty Národní shromáfd ní 2000

²²⁸ VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.

²²⁹ Viz p íloha Mandáty Národní shromáfd ní 2004

²³⁰ Viz p íloha Mandáty Národní shromáfd ní 2008

premiérka Alenka Bratušek vytvořila Alianci Alenky Bratušek (*Zavezništvo Alenke Bratušek*, ZaAB). Dalším subjektem, který vznikl v reakci na rozpad vlády a předčasné volby byla vítězná Strana Mira Cerarja (*Stranka Mira Cerarja*, SMC), která získala 36 mandátů, což je největší zisk v historii voleb do parlamentu samostatného Slovinska. Posledním novým subjektem byla koalice Sdružená levice (*Koalicija sdružena levica*, KSL). Z tradičních stran se do Národního shromáždění dostaly SDS (21 mandátů), DeSUS (10 mandátů), SD (6 mandátů) a NSi (5 mandátů).²³¹

Volební geografie se ve volbách v letech 1996 a 2000 moc nelišila.²³² Ve všech obvodech zvítězila LDS. Z výsledků ostatních stran je patrné, že Slovinsko bylo volebně homogenní. Počty a zisky jednotlivých stran se mezi obvody lišily minimálně, jiné byly maximálně v jednom obvodu. V letech 2004 a 2008 postupně LDS ztratila svou dominantní pozici a to se také promítlo na volební geografii. Slovinské obvody se rozdělily na dva bloky. Prvním blokem byly obvody v jižní části (Novo Mesto, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Center) Slovinska, ve kterých nejprve v roce 2004 vyhrála těsně SDS nad LDS. V roce 2008 v těchto obvodech zvítězila SD nad SDS. Druhým blokem byly obvody v severní a severovýchodní části (Kranj, Celje, Maribor a Ptuj), kde bylo v roce 2004 vítězství SDS nad LDS výrazné a v roce 2008 se postavení SDS v těchto regionech potvrdilo vítězstvím nad SD. Ve volbách v roce 2011 se rozložení sil opět změnilo. Nová formace Pozitivní Slovinsko získala celou západní část země, tedy obvody Kranj, Ljubljana Bežigrad, Ljubljana Center a Postojna, zatímco ve východní části vyhrála SDS. V posledních volbách v roce 2014 se volební geografie vrací do podoby z let 1996 a 2000, akorát ve všech obvodech vítězí SMC.²³³

5.2.3. Politické strany zastupující národnostní menšiny / národnostních menšin

V rámci slovinského stranického systému se nenacházejí vládní strany, které by se profilovaly, jako strany hájící národnostní menšiny. Autochtonní menšiny mají své právo na zástupce v Národním shromáždění zakotvené ve slovinské ústavě, tudíž nemají potřebu vytvářet národnostní politické strany. Navíc i jejich potřeba by nebylo reálné

²³¹DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA. 2014. *Volitve Republika Slovenija* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://volitve.gov.si/dz2014/en/index.html>

²³² Odlišná struktura podkapitol 5.1.2., kde je volební geografie popsána přímo u každých voleb, a 5.2.2., kde je shrnuta na konci, je z důvodu rozdílné dynamiky volební geografie.

²³³DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA. 2014. *Volitve Republika Slovenija* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://volitve.gov.si/dz2011/en/index.html>

zvolení zástupce bez zmínění něho práva. Ostatní národnostní menšiny, hlavně obyvatel bývalé SFRJ, se spíše snaží integrovat do většinové společnosti, než o vytvoření zvláštního statusu, o čemž svědčí absence politických stran hájících jejich práva.²³⁴

5.2.4. Personální analýza Národního shromáždění po volbách v roce 2014

Cílem této podkapitoly je personální analýza dolní komory parlamentu Slovinska se zaměřením na příslušnost poslanců k národnostním menšinám. Analyzováno bude složení po posledních parlamentních volbách do Národního shromáždění v roce 2014. Úkolem této podkapitoly je odpovědět následující otázky: Jaké bylo personální obsazení parlamentních stran z hlediska příslušnosti k národnostním menšinám? Za jakou politickou stranu jsou zvoleni?

Statut autochtonních menšin zajišťuje italské a maarské národnostní menšiny zastoupení na úrovni prostřednictvím jednoho voleného zástupce. Ostatní neoficiální národnostní menšiny ve Slovinsku mají pozici úplně jinou. Vzhledem k postavení menšin ve společnosti se spíše ostatní národnostní menšiny snaží o integraci.²³⁵ Proto je nárůdně identifikovat jejich jednotlivé zástupce. Suritostí lze hovořit o dvou poslankyních, které mají neslovinský původ. Jasna Murgel (SMC), původem z Bosny a Hercegoviny a Vesna Vervega (SMC) z Chorvatska mají společné, že se do Slovinska přestěhovaly za studiem a následně zůstaly kvůli práci. Obě jsou také v Národním shromáždění za SMC, která se snaží o transformaci slovinské politiky. Každá další poslanci se aktivně nehlásí k národnostní menšině a ani nepochází z jiné země než ze Slovinska.^{236 237}

6. Vliv národnostních menšin na podobu stranického systému

Postavení menšin a jejich následný vliv na stranický systém a společnost se odvíjí od Estonska a ve Slovinsku od několika zásadních proměn. Faktor

²³⁴Viz kapitola 4.2.1. Menšiny z bývalé Jugoslávie

²³⁵fiITNIK, Janja. 2008. Statistical Facts are Human Fates: Unequal Citizens in Slovenia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 34(1): 77-94. DOI: 10.1080/13691830701708775. ISSN 1369-183x. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691830701708775>

²³⁶DRfiAVNI ZBOR. 2015. *Državni sbor Republika Slovenija* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <https://www.dz-rs.si/>

²³⁷Vlastní výzkum autora

ovlivující postavení menšin a jejich vliv na stranický systém je několik: počet národnostních menšin, podíl národnostních menšin v populaci, právní status menšin a historický vývoj, zvláště vztahy mezi zkoumanými státy a národy menšin. Jako ovlivující faktor lze také označit přístup zkoumaných států k povolání občanství po přechodu k demokracii, jelikož právní rámec ovšem ovlivnil utváření postavení národnostních menšin. Dále to jsou socio-ekonomický status, proces integrace do většinové společnosti a zastoupení národnostních menšin a jejich účast na moci, a vliv prostřednictvím politických stran nebo jednotlivců.

Jak již bylo popsáno výše, rozdíl mezi strukturou menšin v Estonsku a Slovinsku je značný. Zatímco ruská menšina v Estonsku tvoří asi čtvrtinu celkové populace, tak slovinské menšiny dohromady tvoří přibližně 8 % celkové populace. Navíc i menší národnostní menšiny v Estonsku jsou po etnicky, nejlépe v ústavě zakotvené autochtonní menšiny Slovinska. Měřitelnou velikost menšiny samozřejmě ovlivňuje také metoda zjišťování, ta je však v obou státech stejná.

Právní postavení menšin určuje mimo jiné možnost jejich sebeidentifikace, šíření vlastní kultury a v důsledku i postavení ve společnosti. Estonsko ke svým menšinám přistupuje velmi liberálně. Všechny menšiny mají v Estonsku stejná práva. Menšiny mají mj. právo jak se ve svém mateřském jazyce vzdělávat.

Naproti tomu právní postavení menšin ve Slovinsku se dělí na dvě skupiny. První skupina jsou autochtonní menšiny, které jsou zakotveny v ústavě. Tímto získávají speciální postavení, protože kromě práv menšin na sebeurčení, šíření kultury a používání mateřského jazyka získávají právo na účast na politické moci prostřednictvím jednoho voleného zástupce v parlamentu a další práva nad rámec běžných občanských práv. Jedná se tak jistě o podobu pozitivní diskriminace zvláště s přihlédnutím na velikost autochtonních menšin, které jsou z hlediska podílu na populaci zcela statisticky zanedbatelné. Bez tohoto zvýhodnění by bylo velice nepravděpodobné zastoupení italské nebo maarské národnostní menšiny v Národním shromáždění.

Oba dva státy na počátku své znovu získané samostatnosti stály před otázkou, jakým způsobem umožnit získání občanství obyvatel z bývalého státu. Estonsko se rozhodlo navázat na předválečný samostatný stát a určit datovou hranici. Tím bylo občanství upraveno imigrantům, kteří se přistěhovali během existence SSSR. Kdokoliv měl estonské občanství před tímto datem, tak mu bylo obnoveno a zároveň jej získali i potomci dané osoby. Byla zde uplatněna stejná zásada *šius sanguinis* jako ve Slovinsku. Ale

rozdílem bylo, že Slovinsko nenavazovalo na předválečnou dobu, ale občanství Slovinci získávali podle registrace občanství tehdejší Socialistické republiky Slovinsko. Ostatní obyvatelé museli v Estonsku projít naturalizací a ve Slovinsku o státní občanství složit zkoušky. Odlišnost procesu získání občanství prostřednictvím naturalizace, na rozdíl od tradice byla v zvláštních nárocích. Zatímco ve Slovinsku pro občany bývalé Jugoslávie stačilo prokázat dlouhodobý pobyt ve Slovinsku, tak neestonci museli projít testem z estonštiny a dalších jazyků. V důsledku obojí znamenalo zvýhodnění určité části obyvatelstva na úkor dnešních národnostních menšin.

Menšiny v obou státech mají horší socio-ekonomické postavení oproti většinovému národu. Jazyková bariéra společně se zhoršenou dostupností vzdělání vytváří složitější podmínky pro život. Přesvětlující integrací opatření je stále citelný rozdíl mezi menšinami a většinou. Estonsko vytváří integrační programy pro rusofonní populaci, tak aby se odstranily znalost estonštiny a rozdíly se odstranily. Naproti tomu Slovinsko přítomnost národnostních menšin z bývalé Jugoslávie nevnímá jako výrazný politický problém.

Z politizace daného tématu potom vyplývá i potřeba menšin podílet se na politickém rozhodování. Vznik na ruskou menšinu orientovaných politických stran v Estonsku byl logickou odpovědí na snahy o eliminaci rusofonní populace. Tiché zamlknutí jugoslávských menšin právě naopak nevyvolalo politickou odezvu, a jsou problémy obou menšin podobné. Rozdílem je také postavení národa v rámci SSSR, resp. SFRJ. Zatímco ruská menšina byla jednoznačně nadřazená Estoncům, v Jugoslávii nedocházelo k tak výrazné hierarchizaci. Ve Slovinsku tak i kvůli tomu nedochází k výraznému projevení národnostní čítné linie.

Vliv národnostních menšin na podobu stranického systému vyplývá právě z výše zmíněných faktorů. Zatímco formování stranického systému v Estonsku bylo díky zvláštní politizaci tématu a vytvořené národnostní čítné linii menšinami ovlivněno, tak vliv menšin ve Slovinsku na formování stranického systému byl minimální. Vliv národnostních menšin na stranický systém v Estonsku na první pohled skončil s neúspěchy ruských profilovaných stran, avšak silný ruský elektorát volí poměrně homogenní a tím stále systém ovlivňuje. Stabilní zisky Estonské strany střední a levé kvůli podpoře estonských Rusů jsou jedním z faktorů stabilizujících stranický systém Estonska. Na druhou stranu destabilizace slovinského stranického systému v podobě

úspěchu nových populistických stran nemá prokazatelnou souvislost s národnostními menšinami.

Závěr

Na základě této práce zde budou postupně zodpovězeny všechny v úvodu vytyčené výzkumné otázky. První položená otázka byla: *Jakým způsobem národnostní menšiny ovlivňují stranický systém?*

Vliv národnostních menšin na podobu stranického systému je v Estonské republice a Republice Slovinsko odlišný. Zatímco v Estonsku se ruská menšina zapojovala do politiky právě jako ruská menšina, tak ve Slovinsku vyjma autochtonních menšin, které mají své volené zástupce v Národním shromáždění, neexistoval a neexistuje žádná aktivní politická participace se zaměřením na národnostní menšiny.

Silný elektorát ruské menšiny hrál při formování stranického systému významnou roli. V devadesátých letech převažující národnostní nebo také postkomunistická tvůrčí linie definovaly vztah voliče a strany. Neschopnost etnických ruských stran vytvořit silnou koalici vedl k jejich rozmlnění mezi velké estonské strany. Stabilní podporu v jednotlivých okrscích s výjím podílem ruské menšiny získala v průběhu zkoumaného období Estonská strana středů (K), což bylo podstatným faktorem při etablování této strany na politické scéně. Avšak stále se K identifikuje jako estonská strana a láká i estonské voliče.

Ve Slovinsku nebyl identifikován způsob, jak by národnostní menšiny přímo ovlivňovaly stranický systém. Nevznikají politické strany hájící menšiny, což může znamenat nezájem o sebeidentifikaci s národnostní menšinou.

Jak jsou hájena práva konkrétních národnostních menšin? A jsou hájena přímo i nepřímo skrze národnostně definované politické strany? Práva ruské menšiny v Estonsku v 90. letech hájily ruské strany. Avšak postupně ztratily na relevanci a staly se součástí estonských stran. Nyní jsou hájeny ruskými členy estonských stran. Ostatní menšiny v Estonsku politickou reprezentaci nemají s výjimkou rusky mluvících Bělorusů a Ukrajinců, kteří mají stejné zájmy jako ruská menšina.

Ve Slovinsku jsou prostřednictvím volených zástupců v parlamentu hájena práva italské a maarské menšiny. Ostatní menšiny nejsou žádným způsobem zastupovány.

Vstupují zástupci národnostních menšin aktivně do politiky s vizí hájit národnostní menšinu, či jsou součástí? Výsledkem personální analýzy *Riigikogu* je, že část ruské menšiny má zájem o vstup do politiky prostřednictvím estonských stran, ale počet je nízký a nepodíl ruské menšiny v populaci. Zároveň také ruská menšina nemá

příliš velký zájem volit své zástupce. Kromě autochtonních menšin se ve slovinském Národním shromáždění objevují členové národnostních menšin ať po posledních volbách. Navíc se spíše jedná o plně integrované obyvatele.

Vliv národnostních menšin na podobu stranického systému je v Estonské republice a Republice Slovinsko odlišný. Zatímco vliv národnostních menšin na podobu stranického systému je minimální nebo dokonce žádný, tak v Estonsku ruská menšina ve formování jednoznačně přispívá a přispívá.

Summary

Based on this thesis will follow answers of the research questions. *How national minorities influence the party system?*

The influence is different in Estonia and Slovenia. Russian minority in Estonia participated in politics in favour of the minority. Without autochthonous minorities, which have their elected deputy in National Assembly, there is no political participation of other minorities with focus on promoting their rights.

Important role in shaping of party system in Estonia played electorate from Russian minority. In 90s main role took the national or postcommunist cleavage. Inability of Russian political parties in Estonia create a strong coalition let them fail and later join the other Estonian political parties. Estonian Centre Party gained a lot of support from mainly Russian districts but it still defines itself as Estonian party and attracts Estonian voters.

In Slovenia there is almost no influence of party system at all. There are no political parties focused on minority rights

How the minority rights are defended? Are there any minority political parties?

There were few Russian political parties in 90s but they lost relevance and joined Estonian parties. Now the rights are defended through Russian deputies in Estonian parties. In Slovenia the autochthonous minorities have their deputies in National Assembly. Other minorities have no representation.

Are there any active members of national minorities as deputies in parliament?

Due to the fact that Russian minority do not primarily elect their members. There are few in Estonia, but it did not correspond with the size of the Russian minority. In Slovenian National Assembly there are two members of the autochthonous

minorities. Other minorities are not represented. Exception is appearance of two minority members in last elections but both are integrated in majority society.

7. Použitá literatura

Monografie

- NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 275 s. Studijní texty (Sociologické nakladatelství), sv. 11. ISBN 8085850222.
- NOVÁK, Miroslav a Lubomír BROKL. *Úvod do studia politiky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2011, 783 s. Studijní texty Sociologické nakladatelství, sv. 50. ISBN 9788074190520.
- SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. 1. vyd. Příklad Jiří Kohoutek, Petr Tomáš. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, 466 s. Klasikové společenské vědy. ISBN 8073250624.
- CABADA, Ladislav a Michal KUBÁT. *Úvod do studia politické vedy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 445 s. Politologie. ISBN 8086432416.
- ŠVEC, Luboř, Vladimír MACURA a Pavel ŠTOL. *Dvě jiny pobaltských zemí*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1996, 423 s. Dvě jiny státy. ISBN 80-7106-154-9.
- HRDLÍKOVÁ, Blanka. Estonsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přepracováno. Praha: Oeconomica, 2004, s. 151-174. ISBN 8024508060.
- ŠVEC, Luboř. Estonsko. In: KUBÁT, Michal. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 120-136. ISBN 80-86432-92-0.
- POSPÍŠIL, Ivo. *Utváření politického systému v Estonsku: přehled mezi institucionálním rámcem a dynamikou tranzice*. Banská Bystrica: Filmár - Partner, [2005], 77 s. ISBN 80-89183-17-4.
- HLOUŠEK, Vít. Estonsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 588-602. ISBN 8073670380.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra a Jiří KUNC. *O přechodu k demokracii*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 156 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 6. ISBN 8090142486.
- ŠEDO, Jakub. *Volební systémy postkomunistických zemí*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 419 s. Srovnávací politologie. ISBN 978-80-7325-137-6.
- GOW, James a Cathie CARMICHAEL. *Slovenia and the Slovenes: a small state and the new Europe*. 2. vyd. London: Hurst, 2001. ISBN 185065428X.
- CABADA, Ladislav. Socialistická federativní republika Jugoslávie. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přepracováno. Praha: Oeconomica, 2004, s. 175-192. ISBN 8024508060.
- VIDMAR, Jure. *Democratic transition and democratic consolidation in Slovenia*. New York: P. Lang, 2008, 251 p. ISBN 978-363-1570-753.
- HLOUŠEK, Vít. Slovinsko. In: STRMISKA, Maxmilián. *Politické strany moderní Evropy: analýza stranicko-politických systémů*. Praha: Portál, 2005, s. 529-550. ISBN 8073670380.
- ŠARADÍN, Pavel. Slovinsko. In: KUBÁT, Michal et al. *Politické a ústavní systémy zemí středovýchodní Evropy*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, s. 385-401. Politologie (Eurolex Bohemia). ISBN 80-86432-92-0.
- PAVLÍK, Václav. *Ústavní právo a státův da: Obecná státův da*. Praha: Linde, 1998, 363 s. ISBN 978-807-2011-414.
- CABADA, Ladislav. Slovinsko. In: CABADA, Ladislav a Vladimíra DVOŘÁKOVÁ. *Komparace politických systémů III.* Vyd. 2., přepracováno. Praha: Oeconomica, 2004, s. 193-218. ISBN 8024508060.
- LANDSFORD, Thomas. *Political Handbook of the World 2015*. 2015. ISBN 978-1-4833-7157-3.
- HLOUŠEK, Vít a Lubomír KOPECKÝ. *Origin, ideology and transformation of political parties: East-Central and Western Europe compared*. Burlington, VT: Ashgate, 2010, xv, 263 p. ISBN 978-0-7546-9661-2.

Odborná periodika

BENNICH-BJÖRKMANN, Li a Branka LIKI -BRBORI . 2012. Successful But Different: Deliberative Identity and the Consensus-Driven Transition to Capitalism in Estonia and Slovenia. *Journal of Baltic Studies*. **43**(1): 47-73. DOI: 10.1080/01629778.2011.639148. ISSN 0162-9778. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01629778.2011.639148>

ADAM, Frane, Primof, Matevfi TOMPF a Magnus FELDMANN. 2009. Varieties of capitalism in Eastern Europe (with special emphasis on Estonia and Slovenia): Lessons from Post-Socialist Transition in Estonia and Slovenia. *Communist and Post-Communist Studies*. **42**(1): 328-350. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780199206483.003.0012.

KOTMÁL, Vratislav. 2002. Estonsko-ruská rapsodie. *Mezinárodní politika*. Ústav mezinárodních vztah , **26**(1). ISSN 0543-7962.

SOLSKA, Magdalena a Vello PETTAI. 2011. Citizenship, Collective Identity and the International Impact on Integration Policy in Estonia, Latvia and Lithuania: International Influences on Citizenship and Minority Integration. *Europe-Asia Studies*. **63**(6): 257-280. DOI: 10.4324/9780203121498.

NOREEN, Erik a Roxanna SJÖSTEDT. 2004. Estonian Identity Formations and Threat Framing in the Post-Cold War Era. *Journal of Peace Research*. **41**(6): 733-750. DOI: 10.1177/0022343304047435. ISSN 0022-3433.

KUUS, Merje. 2002. European Integration in Identity Narratives in Estonia: A Quest for Security. *Journal of Peace Research*. **39**(1): 91-108. DOI: 10.1177/0022343302039001005.

WALDRAUCH, Harald. *Electoral rights for foreign nationals: a comparative overview of regulations in 36 countries* [online]. 2003. [cit. 2015-05-05]. Dostupné z: http://web.archive.org/web/20070612034102/http://www.anu.edu.au/NEC/Archive/waldrauch_paper.pdf

VIHALEMM, Triin a Veronika KALMUS. 2009. Cultural Differentiation of the Russian Minority. *Journal of Baltic Studies*. **40**(1): 95-119. DOI: 10.1080/01629770902722278. ISSN 0162-9778. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01629770902722278>

MUIZNIEKS, Nils, Juris ROZENVALDS a Ieva BIRKA. 2013. Ethnicity and social cohesion in the post-Soviet Baltic states. *Patterns of Prejudice*. **47**(3): 288-308. DOI: 10.1080/0031322X.2013.812349. ISSN 0031-322X. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0031322X.2013.812349>

KOZLOVÁ, Michaela. Politická participace p íslu-ník autochtonních men-in ve Slovinsku. 2006. *St edoevropské politické studie* [online]. Brno: Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, **8**(1): 56-75 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1213-2691. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/dwnld/kozlova106.pdf>

ABEC, Ksenija. 2007. Italian National Community in Slovene Istria and European Integration. *Romanian journal of political sciences* [online]. **7**(1): 154 [cit. 2015-05-07]. ISSN 1582456X. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=25047105&lang=cs&site=ehost-live>

CABADA, Ladislav. 2011. Typology of Slovene minorities and differences in their status and rights. *Annual of Language & Politics of Identity* [online]. [cit. 2015-05-07]. ISSN 18031757. Dostupné také z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=72082545&lang=cs&site=ehost-live>

LIPOTT, Sigrid. 2013. The Hungarian National Minority in Slovenia: Assessment of Protection and Integration after EU Accession. *Romanian journal of European affairs*. Bucharest: European Institute of Romania, **13**(3). DOI: 10.2139/ssrn.2334177. ISSN 1582-8271.

NADALUTTI, Elisabetta. 2012. Is Cross-Border Governance Emerging over the Border between Italy and Slovenia? *Journal of Contemporary European Studies*. **20**(2): 181-197. DOI: 10.1080/14782804.2012.685390. ISSN 1478-2804. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14782804.2012.685390>

ZORN, Jelka. 2005. Ethnic Citizenship in the Slovenian State. *Citizenship Studies*. **9**(2): 135-152. DOI: 10.1080/13621020500049093. ISSN 1362-1025. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13621020500049093>

KRALJ, Ana. 2008. When becomes : discrimination of unrecognized national minorities in Slovenia. *Revija za sociologiju*. [Zagreb: Sociolo-ko dru-tvo Hrvatske, **39**(4). ISSN 0350-154x.

ITNIK, Janja. 2008. Statistical Facts are Human Fates: Unequal Citizens in Slovenia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. **34**(1): 77-94. DOI: 10.1080/13691830701708775. ISSN 1369-183x. Dostupné také z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691830701708775>

Elektronické zdroje

EESTI STATISTIKA: Population. 2015. *Eesti Statistika* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/population>

EESTI STATISTIKA. 2011. Who will be enumerated during the census? *Population and Housing Census* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/56921>

EESTI STATISTIKA. 2011. What are the questions asked? *Population and Housing Census* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/56923>

OBSE. 2000. *Mission Reports on Human Dimension Activities* [online]. [cit. 2015-05-05]. Var-ava. Dostupné z: <http://www.osce.org/odihr/20004?download=true>

STATISTI NI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE. 2015. *Population* [online]. [cit. 2015-05-07]. Dostupné z: <http://www.stat.si/StatWeb/en/field-overview?id=17&headerbar=13>

URAD ZA NARODNOSTI REPUBLIKY SLOVENIJE. 2015. *Statistical Data. Office for National Minorities* [online]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: http://www.un.gov.si/en/minorities/hungarian_national_community/statistical_data/

VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

RIIGIKOGU. 2015. *Riigikogu* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://www.riigikogu.ee/>

DRFI AVNA VOLILNA KOMISIJA. 2014. *Volitve Republika Slovenija* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://volitve.gov.si/dz2011/en/index.html>

DRFI AVNI ZBOR. 2015. *Drfavni sbor Republika Slovenija* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <https://www.dz-rs.si/>

8. Seznam použitých zkratek

EU ó Evropská unie

NATO ó Severoatlantická aliance

SSSR ó Svaz sovětských socialistických republik

ERSP ó Strana estonské národní nezávislosti

EKP ó Nezávislá estonská komunistická strana

FLRJ ó Federativní lidová republika Jugoslávie

SFRJ ó Socialistická federativní republika Jugoslávie

DEMOS ó Demokratická opozice Slovinska

ES ó Evropské společenství

OBSE ó Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

ESDIP ó Estonská sociálně demokratická strana nezávislosti

ELDP ó Estonská liberálně demokratická strana

EMKE ó Estonská venkovská strany středů

KK ó Bezpečný domov

EK ó Koaliční strana

EEE ó Estonská podnikatelská strana

ER ó Estonská reformní strana

K ó Estonská strana středů

EÜRП ó Estonská sjednocená lidová strana

VEE ó Ruská strana Estonska

EME ó Estonská venkovská lidová strana

ERL ó Estonská lidová unie
 IRL ó Pro vlast a republiku
 SDE ó Estonská sociáln demokratická strana
 ERK ó Estonská konzervativní lidová strana
 EV ó Estonská svobodná strana
 ZKS ó Svaz komunist Slovinska
 ZKS-SDP ó Svaz komunist Slovinska - Strana demokratické obnovy
 DeSUS ó Demokratická strana d chodc Slovinska
 LDS ó Liberáln demokratická strana/Liberální demokrati Slovinska
 SDS ó Slovinská demokratická strana
 SKD ó Slovin-tí k es an-tí demokraté
 ZL ó Sjednocená kandidátka
 SSS ó Sociáln demokratická strana Slovinska
 DS ó Demokraté Slovinska
 ZLSD ó Sjednocená kandidátka sociálních demokrat
 NSi ó Nové Slovinsko - K es anská lidová strana
 SD ó Sociální demokraté
 SMS ó Strana mladých Slovinska
 ZaAB ó Aliance Alenky Bratu-ek
 SMC ó Strana Miro Cerara
 KSL ó Sdrufená levice

9. Seznam p íloh

1. Národnostní slofení Estonska
2. Naturalizace obyvatel v Estonsku
3. Ruská menšina v samosprávních jednotkách Estonska
4. Volby Riigikogu 1992
5. Volby Riigikogu 1995
6. Volby Riigikogu 1999
7. Volby Riigikogu 2003
8. Volby Riigikogu 2007
9. Volby Riigikogu 2011
10. Volby Riigikogu 2015
11. Volební geografie 1992
12. Volební geografie 1995
13. Volební geografie 1999
14. Volební geografie 2003
15. Volební geografie 2007
16. Volební geografie 2011
17. Volební geografie 2015
18. Mapa obvod
19. Volby Národní shromáždění 1992
20. Volby Národní shromáždění 1996
21. Volby Národní shromáždění 2000
22. Volby Národní shromáždění 2004
23. Volby Národní shromáždění 2008
24. Volby Národní shromáždění 2011
25. Volby Národní shromáždění 2014

Zdroje p íloh:

P ílohy 1-3 ²³⁸

P ílohy 4-10 a 18 ²³⁹

P ílohy 10-17 ²⁴⁰

P ílohy 19-25 ²⁴¹

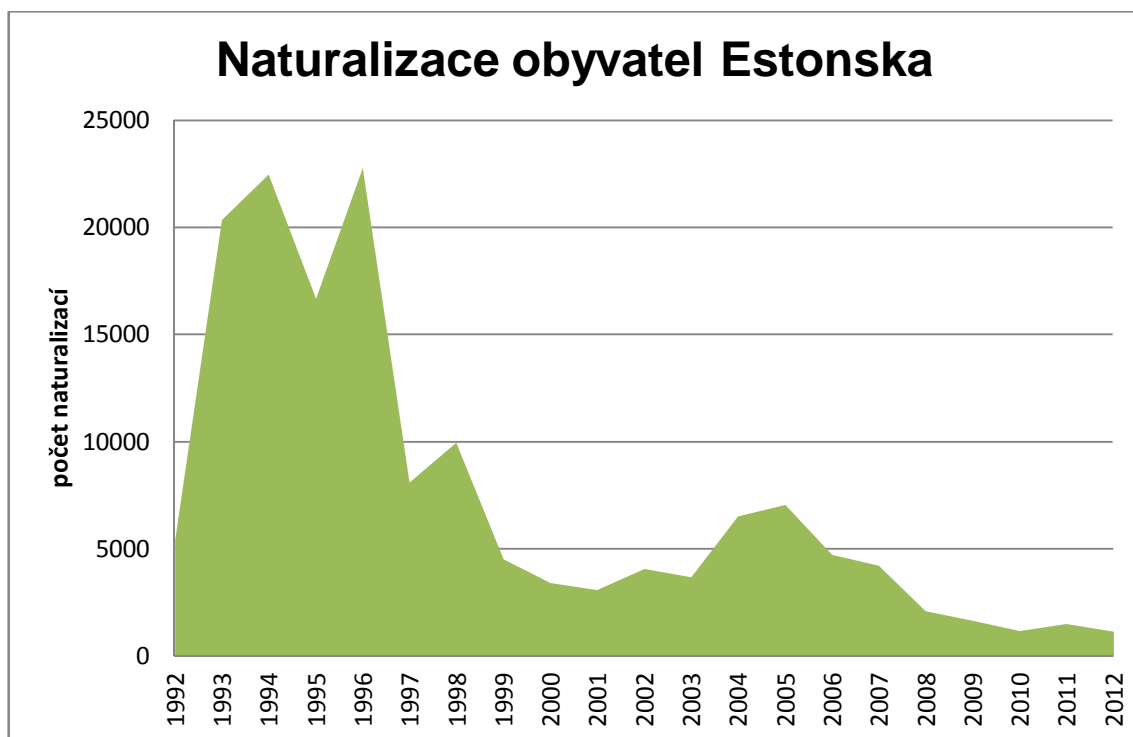
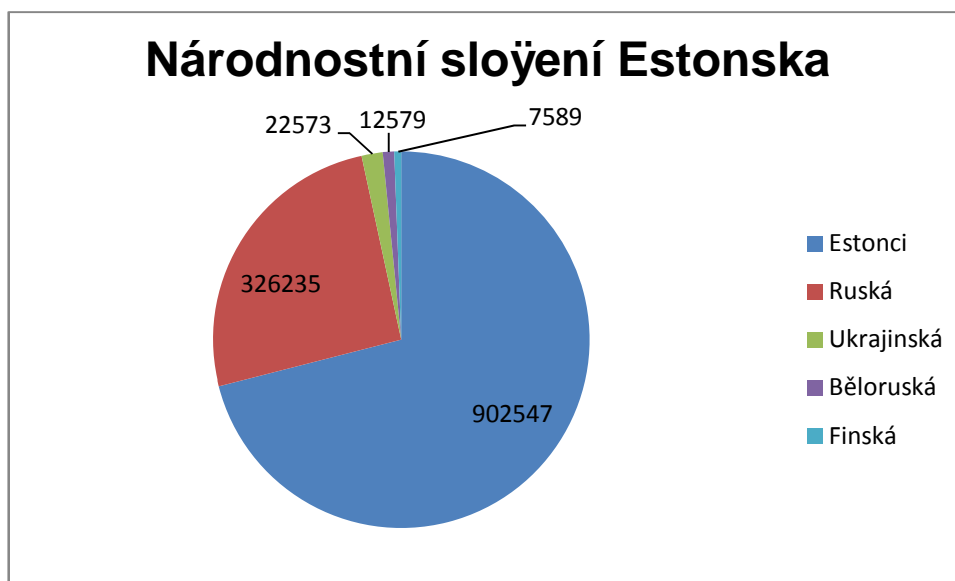
²³⁸ EESTI STATISTIKA: Population. 2015. *Eesti Statistika* [online]. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.stat.ee/population>

²³⁹ VABARIIGI VALIMISKOMISJON. 2015. *Vabariigi Valimiskomisjon* [online]. [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.vvk.ee/>

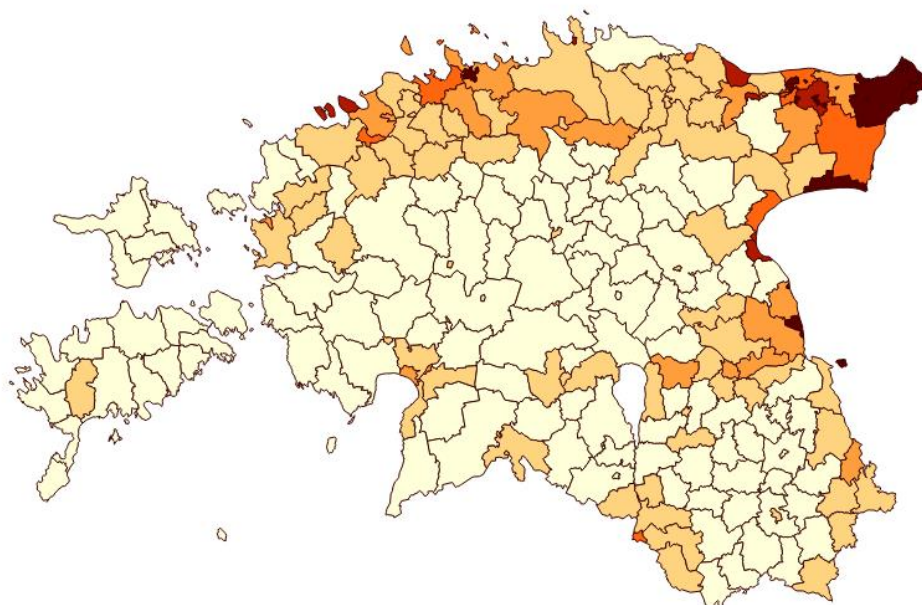
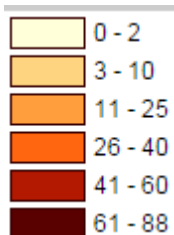
²⁴⁰ *Erakonnad.info* [online]. 2013. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: <http://www.erakonnad.info/kaardid.html>

²⁴¹ DRŽAVNA VOLILNA KOMISIJA. 2014. *Volitve Republika Slovenija* [online]. [cit. 2015-05-14]. Dostupné z: <http://volitve.gov.si/dz2011/en/index.html>

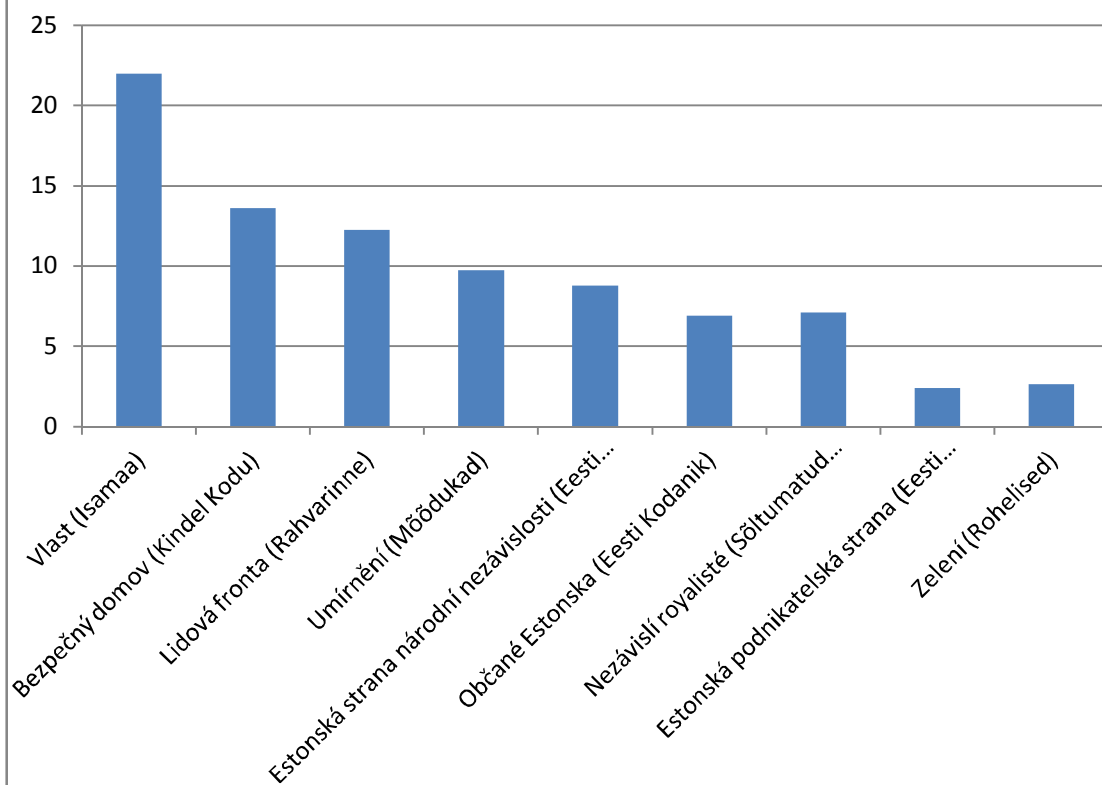
10. P ílohy

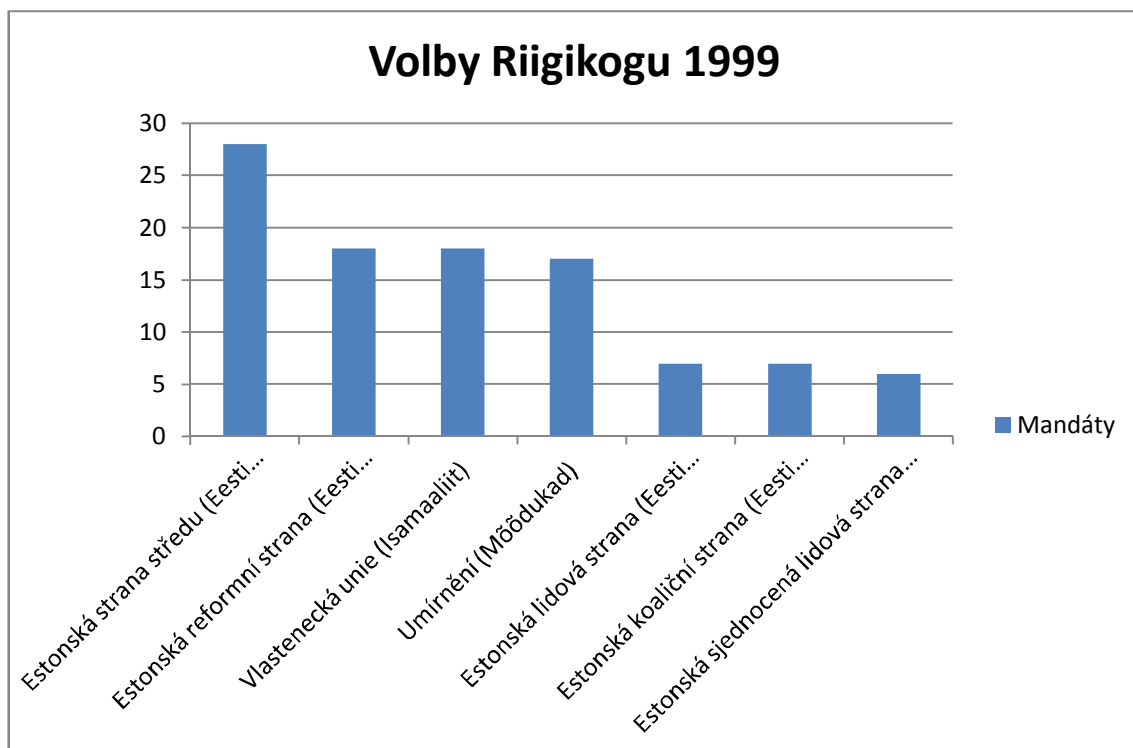
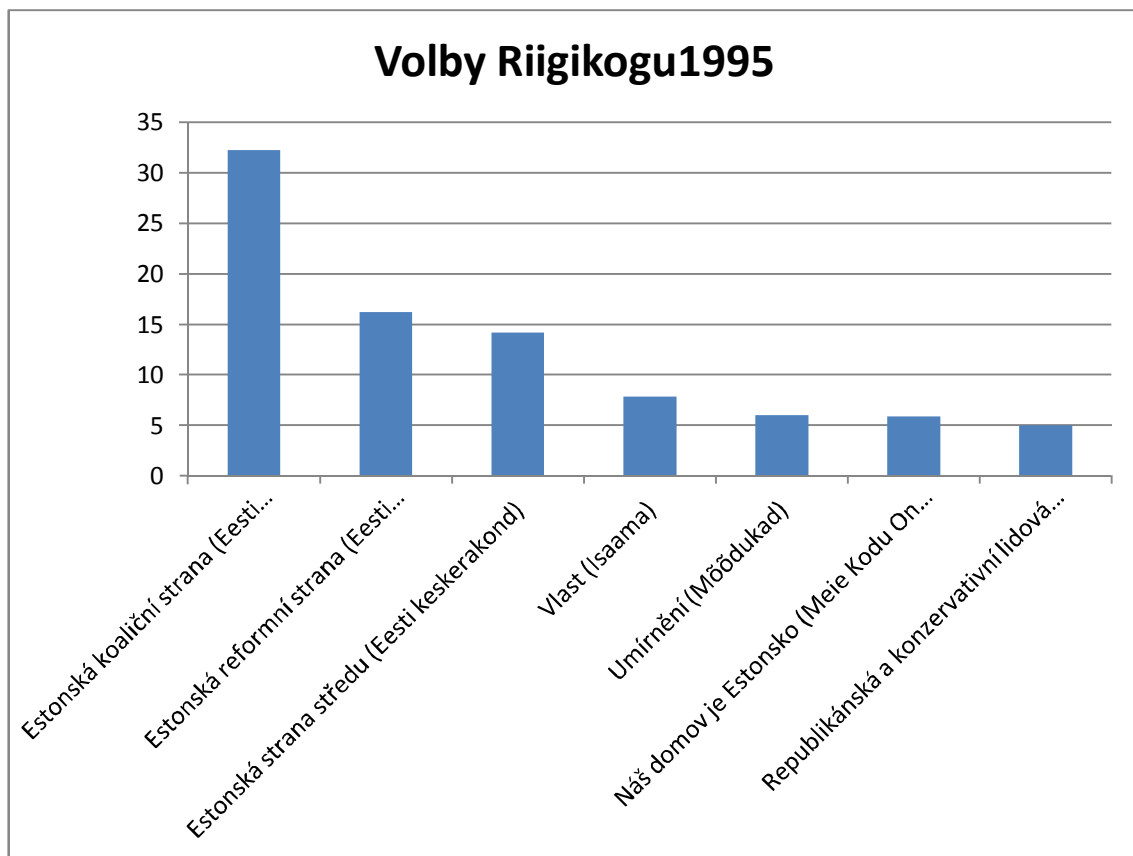

Ruská menšina v samosprávních jednotkách Estonska

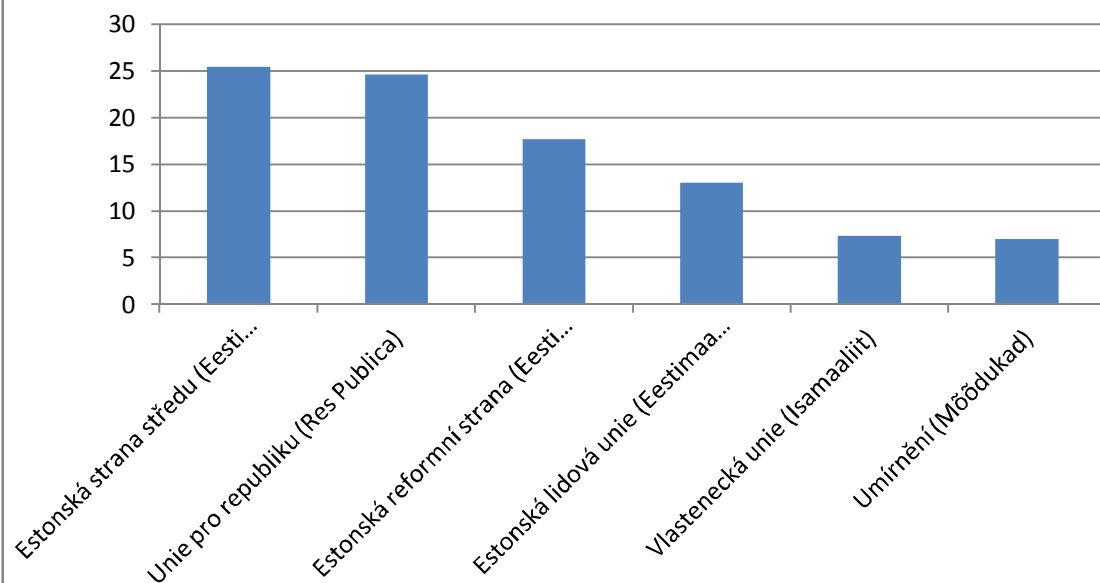

Volby Riigikogu 1992

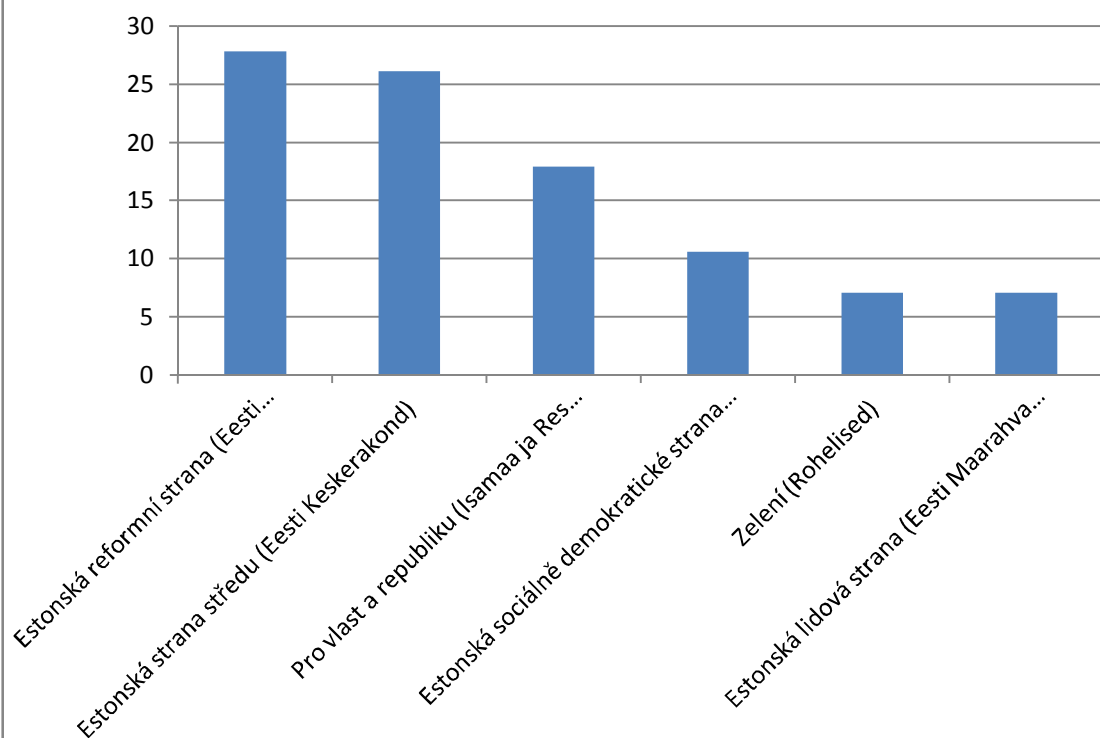

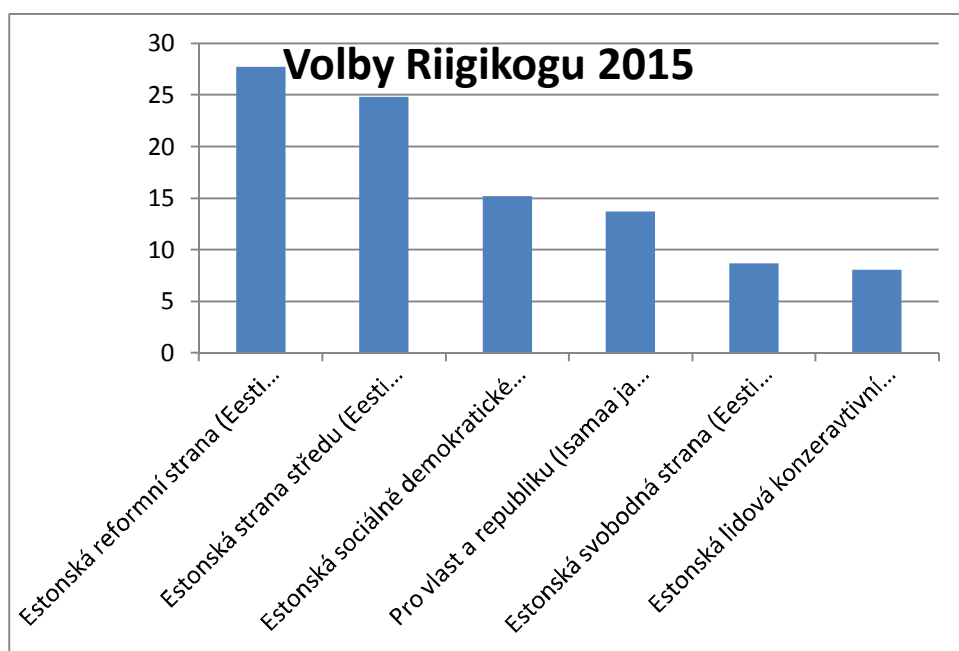
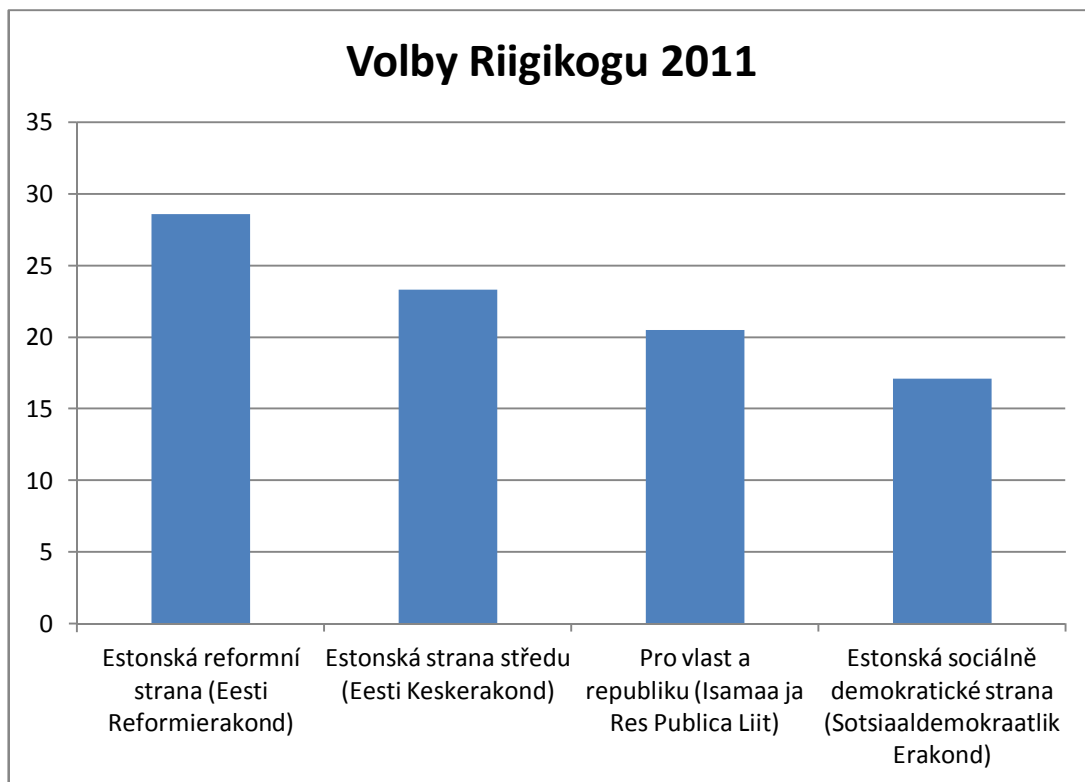

Volby Riigikogu 2003

Volby Riigikogu 2007

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

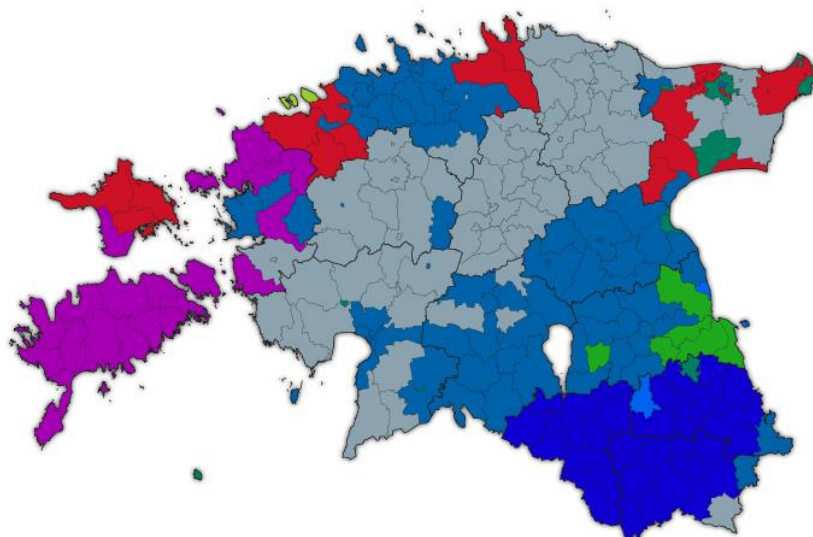
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- VL "Isamaa"
- VL "Kindel Kodu"
- VL "Rahvarinne"
- VL "Möödukad"
- Eesti Rahvusliku Sõltumuse Partei (ERSP)
- VL "Sõltumatud Kuningriiklased"
- VL "Eesti Kodanik"
- Põllumeeste Kogu (PK)
- VL "Rohelised"

Volební geografie 1992

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

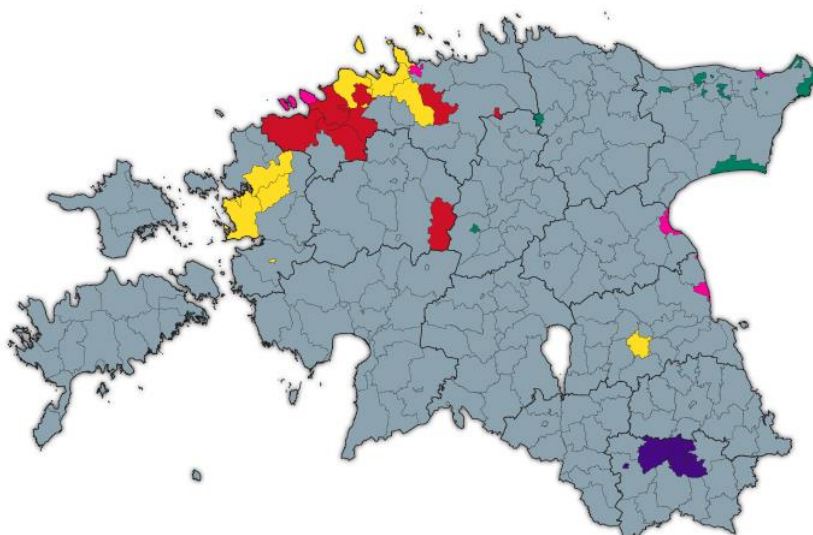
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- VL "Koonderakond ja Maarahva Ühendus"
- Eesti Reformierakond (RE)
- Eesti Keskerakond (K)
- VL "Möödukad"
- VL "Meie Kodu On Eestimaa"
- VL "Parempoolsed"

Volební geografie 1995

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

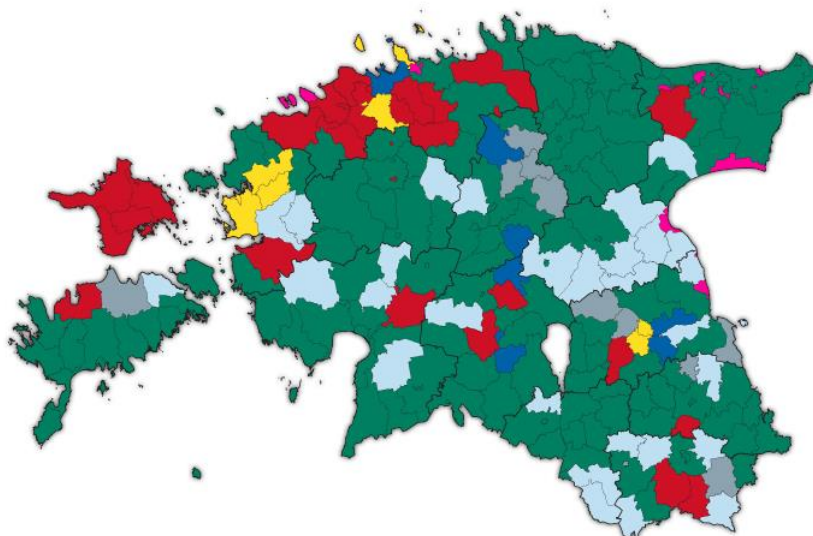
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- Eesti Keskerakond (K)
- Erakond Isamaaliit (IL)
- Eesti Reformierakond (RE)
- Erakond Mõõdukad (M)
- Eesti Koorderakond (KE)
- Eesti Maarahva Erakond (EME)
- Eestimaa Ühendatud Rahvapartei (EÜRP)

1

Volební geografie 1999

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

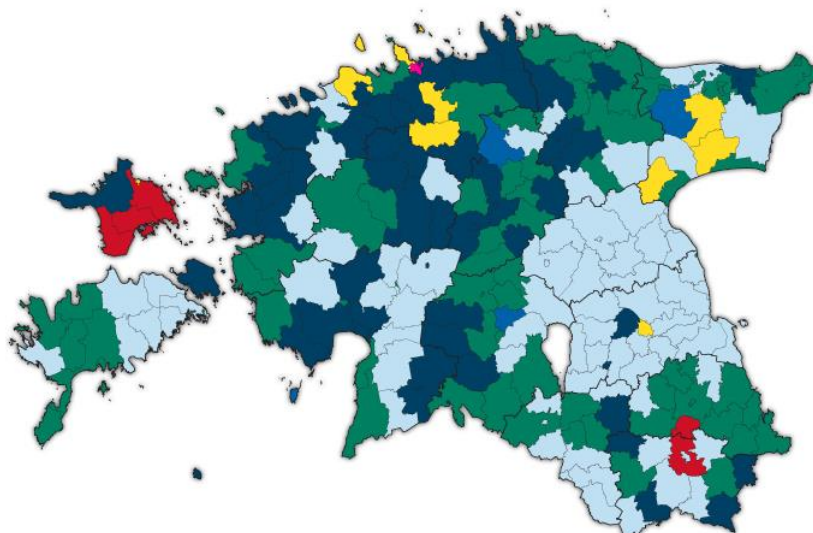
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- Eesti Keskerakond (K)
- Ühendus Vabriigi Eest - Res Publica (RP)
- Eesti Reformierakond (RE)
- Eestimaa Rahvaliid (ERL)
- Erakond Isamaaliit (IL)
- Rahvaerakond Mõõdukad (M)
- Eestimaa Ühendatud Rahvapartei (EÜRP)

Volební geografie 2003

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

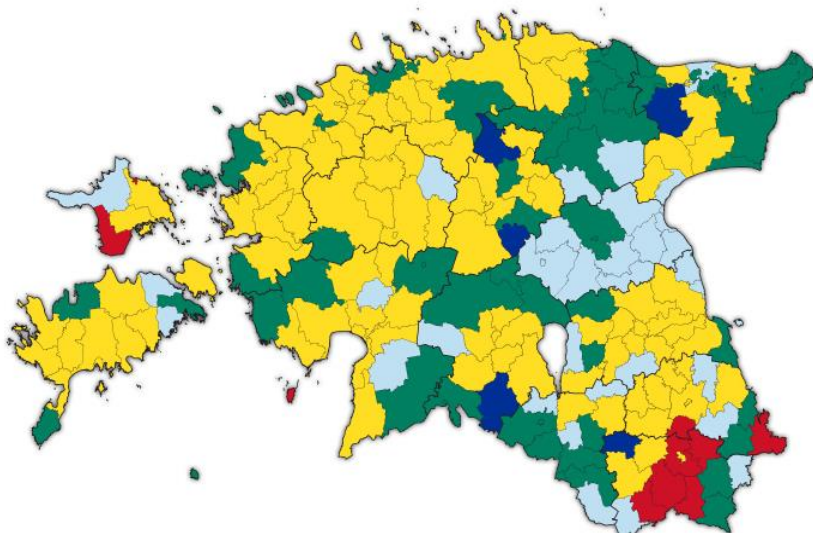
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- Eesti Reformierakond (RE)
- Eesti Keskerakond (K)
- Erakond Isamaa ja Res Publica Liit (IRL)
- Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE)
- Eestimaa Rahvaliid (ERL)

Volební geografie 2007

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

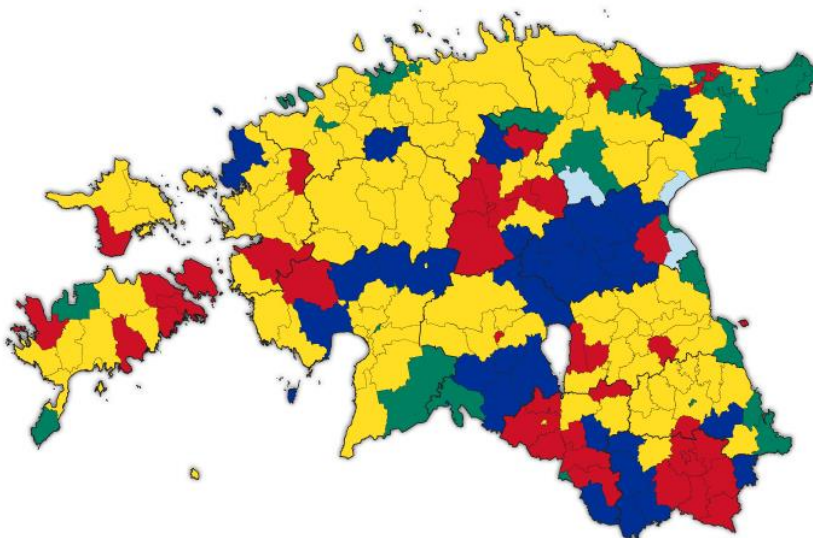
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- Eesti Reformierakond (RE)
- Eesti Keskerakond (K)
- Erakond Isamaa ja Res Publica Liit (IRL)
- Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE)
- Eestimaa Rahvaliid (ERL)

Volební geografie 2011

Riigikogu valimised:

1992 1995 1999 2003 2007 2011 2015

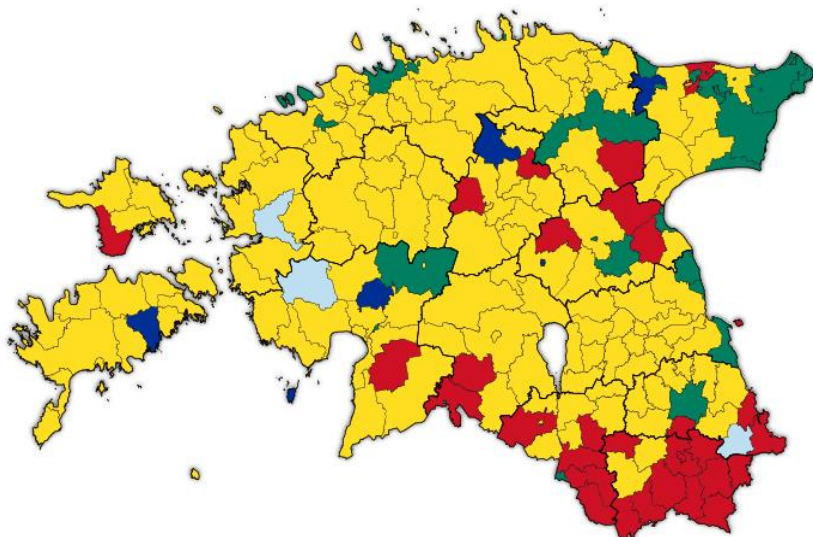
Kohaliku omavalitsuste valimised:

1993 1996 1999 2002 2005 2009 2013

Euroopa Parlamendi valimised:

2004 2009

- Eesti Reformierakond (RE)
- Eesti Keskerakond (K)
- Sotsiaaldemokraatlik Erakond (SDE)
- Erakond Isamaa ja Res Publica Liit (IRL)
- Eesti Konservatiivne Rahvaerakond (EKRE)

Volební geografie 2015

Volební obvody Estonsko

